

Határozatok Tára

A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (első tanács)

2013. június 18.*

„Verseny — Kartellek — Az alumínium-fluorid világpiaca — Az EK 81. cikknek és az EGT-Megállapodás 53. cikkének a megsértését megállapító határozat — Megsemmisítés iránti kereset — Keresetindítási határidő — Késedelem — Elfogadhatatlanság — Az árak rögzítése és a piacok felosztása — A jogsértés bizonyítása — Védelemhez való jog — Az érintett piac meghatározása — Bírságok — A jogsértés súlya — A 2006. évi bírságkiszabási iránymutatás”

A T-404/08. sz. ügyben,

a **Fluorsid SpA** (székhelye: Assemini [Olaszország]),

a **Minmet financing Co.** (székhelye: Lausanne [Svájc])

(képviselik őket: L. Vasques és F. Perego ügyvédek)

felpereseknek

az **Európai Bizottság** (képviselik: V. Di Bucci, C. Cattabriga és K. Mojzesowicz, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39.180 – „Alumínium-fluorid”-ügy) az alumínium-fluorid világpiacán az árak rögzítésére és a világpiac felosztására irányuló kartellel kapcsolatos, 2008. június 25-én hozott C(2008) 3043 bizottsági határozat megsemmisítése iránti kérelem, valamint másodlagosan a felperesekkel szemben kiszabott bírság összegének csökkentése iránti kérelem tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (első tanács),

tagjai: J. Azizi elnök (előadó), I. Labucka és S. Frimodt Nielsen bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2012. június 14-i tárgyalásra,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: olasz.

Ítéletet

A jogvita előzményei

I – A tényállás

- 1 Az [EK] 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/39.180 – „Alumínium-fluorid”-ügy) 2008. június 25-én hozott C(2008) 3043 bizottsági határozat (a továbbiakban: megtámadott határozat) egy, az alumínium-fluorid világpiacán az árak rögzítésére és a világpiac felosztására irányuló kartellre vonatkozik, amelyben a felperesek, a Fluorsid SpA és a Minmet financing Co. (a továbbiakban: Minmet) tevékenyen részt vettek.
- 2 A Fluorsid egy olasz jog szerinti társaság, amely fluorszármazékok, különösen alumínium-fluorid gyártásával és értékesítésével foglalkozik. A Minmet, egy Svájcban székhellyel rendelkező társaság, 54,844%-os részesedéssel a Fluorsid fő részvényese, és Olaszországon kívül az egész világon eszközölt alumínium-fluorid-értékesítést illetően a Fluorsid kizárólagos kereskedelmi ügynöke.
- 3 A Boliden Odda A/S (a továbbiakban: Boliden) cink és alumínium-fluorid gyártásával és értékesítésével foglalkozó norvég vállalkozás (a megtámadott határozat (6) preambulumbekzdése). A Boliden 2005. március 23-án a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.; a továbbiakban: engedékenységi közlemény) alapján mentesség iránti kérelmet nyújtott be az Európai Közösségek Bizottságához. A Boliden 2005. áprilisában pontosításokkal és kiegészítő információkkal szolgált az alumínium-fluorid piacán fennálló kartellben való részvételét illetően, és szóbeli nyilatkozatokat tett. A Bizottság 2005. április 28-án az engedékenységi közlemény 8. pontjának a) alpontja értelmében feltételes bírságmentességet nyújtott a Bolidennek (a megtámadott határozat (56) preambulumbekzdése).
- 4 A Bizottság 2005. május 25-én és 26-án helyszíni vizsgálatokat végzett [az EK 81.] és [az EK 82. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 20. cikkének (4) bekezdése alapján az európai alumínium-fluorid-szállítók, különösen a Fluorsid, az Alufluor AB, a Derivados del Fluor SA és a CE Giuliani & C. Srl helyiségeiben (a megtámadott határozat (57) preambulumbekzdése).
- 5 A Bizottság 2006. augusztus 23-án és 31-én az 1/2003 rendelet 19. cikke értelmében meghallgatta O.-t, a Boliden „Noralf” alumínium-fluorid-részlegének volt kereskedelmi igazgatóját (a megtámadott határozat (58) preambulumbekzdése).
- 6 A Bizottság 2006. szeptembere és 2007. februárja között az 1/2003 rendelet 18. cikkének (2) bekezdése értelmében több tájékoztatáskérést is intézett a közigazgatási eljárás e szakaszában érintett vállalkozásokhoz, többek között az Industries chimiques du fluor (ICF) tunéziai jog szerinti társasághoz, a Bolidenhez, a Alufluorhoz, a Derivados del Fluorhoz, a Fluorsidhoz, a CE Giuliani & C.-hez, a Minmethez és az Industrial Química de Mexicóhoz (IQM), amelyekre e vállalkozások válaszoltak is (a megtámadott határozat (59) preambulumbekzdése).
- 7 A Fluorsid 2007. március 29-én a Bizottsággal tartott találkozó során benyújtott bizonyos dokumentumokat. A Fluorsid 2007. április 22-én az engedékenységi közlemény alapján „bírság alóli mentesség, illetve a bírság csökkentése iránti kérelmet” nyújtott be, amelyet a Bizottság a bírság összegének csökkentése iránti kérelemként értelmezett. A Fluorsid 2007. május 27-én e kérelemhez

kiegészítést nyújtott be. A Bizottság 2007. július 13-án arról tájékoztatta a Fluorsidot, hogy nem áll szándékában az engedékenységi közlemény alapján csökkenteni a bírságainak összegét (a megtámadott határozat (60), (248) és (249) preambulumbekzdése).

- 8 A Bizottság 2007. április 24-én hivatalosan eljárást indított többek között az ICF-vel, a Bolidennel, a Fluorsiddal, a Minmettel és az IQM-mel szemben, továbbá kifogásközlést fogadott el, amelyet 2007. április 25-én küldött meg számukra, illetve 2007. április 26. és 30. között közölt velük. A Bizottság egyidejűleg engedélyezte számukra a CD-ROM-on való betekintést az iratokba (a megtámadott határozat (61) preambulumbekzdése).
- 9 A Boliden kivételével a kifogásközlés címzettjei előterjesztették észrevételeiket a velük szemben felhozott kifogásokkal kapcsolatban (a megtámadott határozat (62) preambulumbekzdése).
- 10 2007. szeptember 13-án meghallgatást tartottak, amelyen a kifogásközlés valamennyi címzettje részt vett (a megtámadott határozat (63) preambulumbekzdése).
- 11 A Bizottság 2008. április 11-én és 14-én a kifogásközlés valamennyi címzettjéhez tájékoztatáskérést intézett, felkérve őket arra, hogy adják meg az 1999-es, 2000-es, 2001-es és 2007-es évre vonatkozó teljes forgalmukat és alumínium-fluorid-értékesítéseiket, továbbá tájékoztassák őt a tevékenységükben vagy a tulajdonukban bekövetkezendő bármilyen jelentős változásról (a megtámadott határozat (64) preambulumbekzdése).

II – A megtámadott határozat

A – A megtámadott határozat rendelkező része

- 12 A megtámadott határozat rendelkező része a következőképpen szól:

„1. cikk

Az alábbi vállalkozások megsértették az [EK] 81. cikket és az EGT-Megállapodás 53. cikkét azáltal, hogy 2000. július 12-től 2000. december 31-ig megállapodásban vettek részt és/vagy összehangolt magatartást tanúsítottak az alumínium-fluorid-ágazatban:

- a) Boliden [...]
- b) Fluorsid [...] és Minmet [...]
- c) [ICF]
- d) [IQM] és QB Industrias SAB.

2. cikk

Az 1. cikkben említett jogsértés miatt kiszabott bírságok a következők:

- a) Boliden [...]: 0 EUR;
- b) Fluorsid [...] és Minmet [...] egyetemlegesen: 1 600 000 EUR;
- c) [ICF]: 1 700 000 EUR;
- d) [IQM] és QB Industrias SAB egyetemlegesen: 1 670 000 EUR

[...]”

B – A megtámadott határozat indokolása

13 A megtámadott határozat indokolásában a Bizottság lényegében a következőket állapította meg.

1. Az alumínium-fluorid-ágazatról

14 A Bizottság szerint az alumínium-fluorid alumíniumgyártáshoz használt kémiai vegyület, amely lehetővé teszi a nyersalumínium-gyártási eljárás során az olvasztáshoz szükséges villamosenergia-fogyasztás csökkentését, és így jelentősen hozzájárul az alumínium gyártási költségeinek csökkentéséhez. Az alumíniumgyártók az alumínium-fluorid fő fogyasztói. Az éves alumíniumgyártás világszinten több mint 20 millió tonnát tesz ki, amelyből körülbelül 30% Európára esik (a megtámadott határozat (2) és (3) preambulumbekzdése).

15 A Fluorsid alumínium-fluorid-értékesítése 2000-ben az Európai Gazdasági Térségben (EGT) 2 717 735 eurót, az egész világon pedig 31 997 725 eurót tett ki. A világszintű forgalom 2007-ben elérte a 83 136 704 eurót (a megtámadott határozat (15) preambulumbekzdése).

16 Az EGT szabadpiacán értékesített alumínium-fluorid becsült teljes piaci értéke 2000-ben megközelítette a 71 600 000 eurót. A kartell által érintett szabad világpiacon értékesített alumínium-fluorid piaci értéke 2000-ben megközelítette a 340 000 000 eurót. A megtámadott határozat által érintett vállalkozások becsült összesített piaci részesedése az EGT piacon 33%-ot, a világpiacon pedig 35%-ot tett ki (a megtámadott határozat (33) preambulumbekzdése).

17 Az alumínium-fluoridról világszinten tárgyalnak. A kereskedelem az Egyesült Államokból az EGT-be, valamint az EGT-ből az Egyesült Államokba, Afrikába, Dél-Amerikába és Ausztráliába irányul (a megtámadott határozat (35) preambulumbekzdése). Az ICF jelentős mennyiségben értékesíti a terméket az EGT-ben (a megtámadott határozat (36) preambulumbekzdése). Az alumínium-fluorid-gyártók szövetsége, az Inorganic Fluorine Producers Association (IFPA) 1997-től magában foglalja az egész világ gyártóit (a megtámadott határozat (38) preambulumbekzdése).

2. A milánói találkozóról és a kartell végrehajtásáról

18 A Bizottság szerint bizonyos, az alumínium-fluorid-iparban folytatott, összejárásra irányuló magatartások már az IFPA 1997-ben való létrehozása és a 2000. július 12-i milánói (Olaszország) találkozó közötti időszakra nyúlnak vissza, azonban e tekintetben nincs semmilyen meggyőző bizonyíték (a megtámadott határozat (73) preambulumbekzdése). A Bizottság kifejtette, hogy a milánói találkozón jelen voltak a Fluorsid, az ICF és az IQM képviselői, míg a Boliden „Noralf” részlegének képviselője e találkozón telefonon keresztül vett részt. E találkozón a résztvevők megállapodtak abban a célkitűzésben, hogy az alumínium-fluorid értékesítési árát 20%-kal növelik. A világ több régióját is áttekintették, ideértve Európát, hogy általános árszintet állapítsanak meg, bizonyos esetekben pedig felosszák a piacot. Megállapodásuk szerint az általános cél azt volt, hogy magasabb árszintet érjenek el, és megakadályozzanak minden jelentős engedményt. A résztvevők érzékeny üzleti információkat is cseréltek. E tekintetben a Bizottság R.-nek, a Fluorsid képviselőjének a milánói találkozóról készített beszámolójára, O.-nak, a Boliden „Noralf” részlege képviselőjének feljegyzéseire, valamint O. nyilatkozatára támaszkodott (a megtámadott határozat (77)–(91) preambulumbekzdése).

19 A milánói találkozót követően az érintett vállalkozások kapcsolatban maradtak egymással (a megtámadott határozat (93) preambulumbekzdése).

- 20 A Boliden „Noralf” részlegétől T., az IQM-től pedig A. 2005. október 25-én telefonon információkat cserélt egy ausztrál ügyfélnek adott ajánlatokról, ideértve az árszintet, a szerződés időtartamát és a kínált mennyiséget. E telefonbeszélgetés tartalmát T. ebből az időből származó kézzel írott feljegyzésben közölte O.-val, aki szintén a Boliden „Noralf” részlegéhez tartozott (a megtámadott határozat (94) preambulumbekzdése).
- 21 C., a Minmet kijelölt vezető tisztségviselője 2000. november 8-án feljegyzést küldött a Fluorsidnak azon telefonbeszélgetésről, amelyet ugyanezen a napon az ICF alkalmazottjával, G.-vel folytatott az alumínium-fluorid eladási áráról (a megtámadott határozat (95) preambulumbekzdése).
- 22 A Minmet 2000. november 9-én egy másik beszámolót küldött a Fluorsidnak az ICF-fel Lausanne-ban (Svájc) tartott találkozóról, amely a bizonyos piacokon, különösen Brazíliában és Venezuelában jelen lévő ügyfelekre és az ottani árakra vonatkozott (a megtámadott határozat (96) preambulumbekzdése).

3. Az EK 81. cikk (1) bekezdésének és az EGT-Megállapodás 53. cikke (1) bekezdésének alkalmazásáról

- 23 A Bizottság megállapította, hogy a milánói találkozó és az annak végrehajtására irányuló ezt követő cselekmények az EK 81. cikke és az EGT-Megállapodás 53. cikke értelmében vett megállapodás és/vagy összehangolt magatartás összes jellemzőjével rendelkeznek (a megtámadott határozat (115)–(122) preambulumbekzdése), és hogy e kartell egységes és folyamatos jogsértésnek minősül (a megtámadott határozat (123)–(129) preambulumbekzdése).
- 24 E jogsértés célja az volt, hogy az Európai Közösségben és az EGT-ben korlátozza a versenyt (a megtámadott határozat (130)–(135) preambulumbekzdése), földrajzi kiterjedése azonban világszintű volt, mivel a milánói találkozóól készült beszámolóban említett régiókra, nevezetesen többek között Európára, Törökországra, Ausztráliára, Dél-Amerikára, Dél-Afrikára és Észak-Amerikára is kiterjedt (a megtámadott határozat (136) preambulumbekzdése).
- 25 A Bizottság szerint a kartell alkalmas volt arra, hogy érzékelhetően hatással legyen a tagállamok vagy az EGT-Megállapodás szerződő felei közötti kereskedelemre (a megtámadott határozat (137)–(142) preambulumbekzdése).

4. A jogsértés időtartamáról

- 26 Azon információk ellenére, miszerint az alumínium-fluorid-gyártók már a 90-es évek második felében, különösen az 1999-ben Görögországban tartott találkozót követően elkötelezték magukat összejárásra irányuló magatartások mellett, a Bizottság úgy vélte, hogy csak arra vonatkozóan rendelkezik meggyőző bizonyítékokkal, hogy a kartell „legalább” 2000. július 12-től, a milánói találkozó időpontjától kezdődően fennállt (a megtámadott határozat (144) preambulumbekzdése).
- 27 Az alumínium-fluorid-ágazatban a szállítási szerződésekre vonatkozó tárgyalásokat előre folytatják le egy minden naptári év második felében kezdődő, és ugyanezen naptári év végén vagy a következő naptári év első öt hónapjában befejeződő időszakban. Ez a többéves szerződésekre is érvényes. Egyes többéves szerződések mindig előírják vagy azt, hogy minden naptári év végén éves tárgyalásokat folytatnak az árakról, vagy pedig azt, hogy minden félév végén elvégzik az árak félévi felülvizsgálatát. A milánói találkozóól készült beszámoló megerősíti, hogy az ágazatban folytatott gyakorlat szerint a következő üzleti évre előre meghatározták az árakat. A Bizottság ebből arra következtetett, hogy a 2000. júliusi összejárásra irányuló kapcsolatok eredményét a 2000-es év második felében folytatott tárgyalásokra is alkalmazták (a megtámadott határozat (146) preambulumbekzdése).
- 28 A Bizottság így arra a következtetésre jutott, hogy a kartell „legalább” 2000. december 31-ig tartott, és tagjainak cselekményei révén versenyellenes hatásokat fejtett ki (a megtámadott határozat (147) preambulumbekzdése).

5. A bírság összegének meghatározásáról

- 29 A Bizottság a felperesekkel szemben kiszabandó bírság alapösszegét 1 600 000 euróban állapította meg azon adatok alapján, amelyeket a felperesek a szóban forgó termék EGT-ben kiszámított, általuk történő eladásainak értékére (6 279 960 euró) vonatkozóan szolgáltatnak (a megtámadott határozat (243) preambulumbekzdése), jelezve, hogy az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatás (HL 2006. C 210., 2. o., a továbbiakban: 2006. évi iránymutatás) szerint „[a] bírság alapösszege az eladások értékéhez bizonyos meghatározott mértékben aránylik; az arányszámot a jogsértés súlyosságának függvényében állapítják meg, és a jogsértés éveinek számával szorozzák meg” (a megtámadott határozat (234) preambulumbekzdése).
- 30 A jelen ügyben a jogsértés különösen árrögzítésre irányuló horizontális megállapodásban állt, amely magánál a jellegénél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé tartozik. Ezt tükröznie kell a figyelembe vett eladások értéke arányának (a megtámadott határozat (236) preambulumbekzdése). Az e jogsértésben részt vevő vállalkozások becsült összesített piaci részesedése az EGT-ben 2000-ben nem haladta meg a 35%-ot (a megtámadott határozat (237) preambulumbekzdése). A kartell földrajzi kiterjedése világméretű volt (a megtámadott határozat (238) preambulumbekzdése). A Bizottság „figyelembe vette továbbá a jogsértés végrehajtásának mértékét [a megtámadott határozat (134), (135), (154)–(156), (172) és (185) preambulumbekzdése] a figyelembe veendő eladások értéke arányának meghatározásakor” (a megtámadott határozat (239) preambulumbekzdése).
- 31 A Bizottság ez alapján megállapította, hogy a fent említett, a jogsértés jellegére és földrajzi kiterjedésére vonatkozó tényezőkre figyelemmel az egyes vállalkozások eladásai értékének aránya, amely alapján meg kell határozni a kiszabandó bírságok alapösszegét, 17%-ot tesz ki (a megtámadott határozat (240) preambulumbekzdése).
- 32 Mivel a jogsértés időtartama „legalább” a 2000. július 12-től december 31-ig tartó időszaknak felelt meg, a megállapított alapösszegre 0,5-ös szorzótényezőt alkalmaztak (a megtámadott határozat (241) preambulumbekzdése). Annak érdekében, hogy a vállalkozásokat elrettentsék attól, hogy a jelen ügyben szóban forgóhoz hasonló, árrögzítésről szóló horizontális megállapodásokban vegyenek részt, az eladások értékének 17%-át kitevő kiegészítő összeget alkalmaztak (a megtámadott határozat (242) preambulumbekzdése).
- 33 A Bizottság a kartellben résztvevőkkel szemben kiszabandó bírság alapösszegeit a következőképpen állapította meg:
- Boliden: 1 millió euró;
 - Fluorsid és Minmet: 1,6 millió euró;
 - ICF: 1,7 millió euró;
 - IQM, QB Industrias SAB: 1,67 millió euró.
- 34 Az engedékenységi közlemény alapján a Bizottság végül mentességet nyújtott a Bolidennek, amely teljes bírságmentességben részesült.

6. Az enyhítő körülményekről

- 35 A Bizottság végül megállapította, hogy kizárólag azon tény, hogy a Fluorsid és a Minmet együttműködött a vizsgálat során, önmagában nem minősül enyhítő körülménynek, és hogy a jelen ügyben nincs semmilyen olyan rendkívüli körülmény, amely igazolhatná a bírságuk összegének csökkentését (a megtámadott határozat (248)–(249) preambulumbekzdése). A Bizottság kiemelte,

hogy a Fluorsid a vizsgálat kezdetét követően körülbelül két évvel nyújtotta be a bírság alóli mentesség, illetve a bírság csökkentése iránti kérelmét, és második vállalkozásként lépett vele kapcsolatba. A Bizottság megállapította, hogy a Fluorsid által a kifogásközlés elfogadását megelőzően szolgáltatott információk nem bírtak jelentős hozzáadott értékkel, a 2007. április 22-ét követően általa szolgáltatott információk egy részét pedig nem használták fel a jogsértés bizonyításához (a megtámadott határozat (260)–(263) preambulumbekzdése). Következésképpen a Bizottság nem csökkentette a bírságának összegét. A Bizottság a felperesekkel szemben egyetemlegesen kiszabott bírság végső összegét 1 600 000 euróban állapította meg (a megtámadott határozat (276) preambulumbekzdése és 2. cikke).

Eljárás és a felek kérelmei

- 36 A Törvényszék Hivatalához 2008. szeptember 20-án benyújtott és ugyanazon jogi képviselők által aláírt keresetlevelükkel a felperesek együttesen megindították a jelen keresetet.
- 37 A felperesek azt kérik, hogy a Törvényszék:
- semmisítse meg a megtámadott határozatot;
 - másodlagosan, csökkentse a velük szemben egyetemlegesen kiszabott bírság összegét;
 - a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.
- 38 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:
- a Minmet keresetét mint nyilvánvalóan elfogadhatatlant, illetve másodlagosan mint megalapozatlant utasítsa el;
 - a Fluorsid keresetét mint megalapozatlant utasítsa el;
 - a felpereseket kötelezze a költségek viselésére.
- 39 A Törvényszék (első tanács) az előadó bíró jelentése alapján úgy határozott, hogy megnyitja a szóbeli szakaszt.
- 40 Mivel a tanács egyik tagja nem tudott részt venni az ügy elbírálásában, a Törvényszék elnöke a tanács létszámának kiegészítése érdekében a Törvényszék eljárási szabályzata 32. cikkének 3. §-a alapján másik bírót jelölt ki.
- 41 Az eljárási szabályzat 64. cikke alapján hozott pervezető intézkedés keretében a Törvényszék arra kérte a Bizottságot, hogy írásban válaszoljon egy kérdésre. A Bizottság e pervezető intézkedésnek az előírt határidőn belül eleget tett.
- 42 A felek szóbeli előadásait és a Törvényszék által feltett szóbeli kérdésekre adott válaszait a 2012. június 14-i tárgyaláson hallgatták meg. A tárgyaláson a Bizottság benyújtott egy dokumentumot, amely kifejti, hogy a felperesekkel szemben kiszabott bírság összegének meghatározásakor a Bizottság hogyan számította ki az eladások értékét és a piaci részesedéseket. A felek meghallgatását követően e dokumentumot csatolták az ügy irataihoz, és ezt rögzítették a tárgyalásról készült jegyzőkönyvben.

A jogkérdésről

I – Az elfogadhatóságról

A – Előzetes észrevétel

- 43 Mivel a Bizottság a kereset elfogadhatatlanságára hivatkozott annyiban, amennyiben azt a Minmet nyújtotta be, ki kell fejteni, hogy a megtámadott határozat egyetlen közös eljárás keretében elfogadott, bírságokat kiszabó, több hasonló egyedi határozatból álló határozatcsoportnak minősül (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-310/97. P. sz., Bizottság kontra AssiDomän Kraft Products és társai ügyben 1999. szeptember 14-én hozott ítéletének [EBHT 1999., I-5363. o.] 49. és az azt követő pontjait). A jelen ügyben tehát meg kell különböztetni különösen a Fluorsidnak címzett határozatot a Minmetnek címzett határozattól, és a Minmet, illetve a Fluorsid keresetének elfogadhatóságát külön-külön kell értékelni, mivel e keresetek velük szemben elfogadott, jogilag elkülönülő határozatokra vonatkoznak (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Bizottság kontra AssiDomän Kraft Products és társai ügyben hozott ítélet 53–56. pontját).

B – A kereset hatályáról

- 44 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság 2008. július 9-én a megtámadott határozat angol nyelvű változatát közölte a Minmettel. A Fluorsiddal 2008. július 11-én viszont a megtámadott határozat olasz nyelvű változatát közölte.
- 45 A keresetlevél kereseti kérelmei között szerepel „a határozat teljes egészében való megsemmisítése” iránti kérelem, a jogvita tárgyának további pontosítása nélkül. Mindazonáltal a keresetlevél 1. pontja kiemeli, hogy a felperesek „a Fluorsiddal és a Minmettel 2008. július 11-én, illetve [...] 9-én közölt C(2008) 3043 bizottsági határozat megsemmisítését” kérik. Ugyanígy a keresetlevél 3. pontja kifejti, hogy „a jelen keresettel [...] a Fluorsid és a Minmet azon [...] határozatot kívánja megtámadni, amelyben a Bizottság [...] megállapította az [EK ...] 81. cikk megsértését, és amelyben következképpen egyetemlegesen szankcionálta a Fluorsidot és a Minmetet”. Végül a felperesek csak a Fluorsidnak címzett olasz nyelvű határozatot nyújtották be a keresetlevél mellékleteként, a Minmetnek címzett angol nyelvű határozatot nem. Csak a Törvényszék által az eljárási szabályzat 64. cikke alapján elrendelt pervezető intézkedést követően nyújtotta be ugyanis a Minmet a megtámadott határozat e változatát.
- 46 E körülmények összességéből következik, hogy – még ha a felperesek nem is fejtették ki kifejezetten, hogy keresetük valójában két olyan, jogilag különálló határozatra irányul, amelyet két különböző jogi személynek címeztek – a keresetlevélből elég egyértelműen és pontosan kitűnik, hogy a felperesek e két határozatot kívánják vitatni, és ezek megsemmisítését kérik annyiban, amennyiben azok nekik sérelmet okoznak. Ugyanis, ahogyan a felperesek a tárgyaláson megismételték, és amint ezt az említett tárgyalásról készült jegyzőkönyv rögzítette, a felperesek úgy vélik, hogy a „megtámadott határozat” nekik címzett „egyetlen határozat”, mivel megállapítja egyetemleges felelősségüket egyetlen jogsértő magatartásért, és ezen okból egyetemlegesen bírságot szab ki velük szemben.

C – A Minmet keresetének elfogadhatóságáról

- 47 A Minmet keresetének annyiban való elfogadhatóságát illetően, amennyiben a kereset a neki címzett határozatra vonatkozik, emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság úgy érvelt, hogy e keresetet 2008. szeptember 20-án késedelmesen nyújtották be, tehát azt elfogadhatatlannak kell nyilvánítani. E tekintetben a Minmet azt állítja, hogy e késedelmet az elektronikus hírközlés hibás működése okozta. Műszaki jellegű, objektív tényekről van szó, amelyek előre nem láthatók, tehát menthetők.

- 48 Azon kérdéstől függetlenül, hogy a Minmet elfogadható keresetet nyújthat-e be a neki címzett határozattal szemben, amit a Bizottság vitat, meg kell állapítani, hogy a Minmetnek érdeke fűződik a Fluorsidnak címzett határozattal szembeni, illetve a Fluorsiddal szemben kiszabott bírsággal szembeni eljárásához, amely bírság megfizetéséért a Minmetet egyetemlegesen kötelezték mind e határozatban, mind pedig a vele egyedileg közölt határozatban. Ez annál is inkább így van, mivel a Fluorsidnak címzett határozat jelenti a Minmet ezen egyetemleges felelősségének elsődleges jogalapját, amely felelősség elválaszthatatlanul kötődik a Fluorsid felelősségéhez és az ez utóbbival szemben kiszabott bírsághoz. Nem fűződik tehát kétség ahhoz, hogy a Minmetnek érdekében áll, hogy e bírságot töröljék, illetve csökkentsék.
- 49 Mindenesetre, amint az ítélkezési gyakorlat elismerte, egy és ugyanazon kereset esetén az uniós bíróság eltekinthet a többi felperes keresetösségi jogának vizsgálatától (a Bíróság C-313/90. sz., CIRFS és társai kontra Bizottság ügyben 1993. március 24-én hozott ítéletének [EBHT 1993., I-1125. o.] 31. pontja, valamint a Törvényszék T-374/00. sz., Verband der freien Rohrwerke és társai kontra Bizottság ügyben 2003. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2275. o.] 57. pontja).
- 50 A fentiekre tekintettel a Törvényszék megállapítja, hogy a Minmet keresete elfogadható annyiban, amennyiben a Fluorsidnak címzett határozat ellen irányul, amely határozattal szemben határidőn belül nyújtották be a keresetet.
- 51 A Minmet által a neki címzett határozat ellen benyújtott keresetet illetően viszont először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság kereseti kérelmei e keresetnek mint elfogadhatatlannak az elutasításával járnak, mivel az e kereset benyújtására nyitva álló határidő lejárt. E tekintetben ki kell emelni, hogy az EK 230. cikk ötödik bekezdésében előírt, az érintett jogi aktus közlésétől számítandó két hónapos keresetindítási határidő közrendi jellegű, amelyet a jogi helyzetek egyértelműségének és kiszámíthatóságának biztosítása, valamint az igazságszolgáltatás területén minden hátrányos megkülönböztetés vagy önkényes eljárás elkerülése érdekében vezettek be. Ennélfogva az uniós bíróság feladata, hogy hivatalból ellenőrizze annak betartását (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-121/96. és T-151/96. sz., Mutual Aid Administration Services kontra Bizottság egyesített ügyekben 1997. szeptember 18-án hozott ítéletének [EBHT 1997., II-1355. o.] 38. pontját). E határidő ugyanis állandó, feltétlen és meghosszabbíthatatlan (a Törvényszék T-291/04. sz., Enviro Tech Europe és Enviro Tech International kontra Bizottság ügyben 2011. december 16-án hozott ítéletének [EBHT 2011., II-8281. o.] 95. pontja).
- 52 A jelen ügyben 2008. július 9-én közölték a megtámadott határozatot a Minmettel. Az eljárási szabályzat 101. cikke 1. §-ának a) pontja szerint „a napokban, hetekben, hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon kezdődik, amikor az esemény bekövetkezett, vagy a cselekményt végrehajtották; az esemény bekövetkezésének vagy a cselekmény végrehajtásának napja a kérdéses határidőbe nem számít bele”. Ugyanezen szabályzat 102. cikkének 2. §-a úgy rendelkezik, hogy az eljárási határidők a távolságra tekintettel tíznapos átalány-határidővel meghosszabbodnak. Következésképpen a jelen ügyben a Minmetnek címzett határozat elleni keresetindítási határidő 2008. szeptember 19-én járt le, amit a Minmet a tárgyaláson elismert, amely megjegyzést az említett tárgyalásról készült jegyzőkönyvben rögzítették. Minmet azonban csak a Törvényszék Hivatalához 2008. szeptember 20-án benyújtott keresetlevéllel indított keresetet a neki címzett határozat ellen.
- 53 A Minmet azt állítja, hogy a Törvényszék keresetlevéllel kapcsolatos hiánypótlásra való felszólítása meghosszabbította a keresetindítási határidőt. Mivel azonban e határidő állandó, feltétlen és meghosszabbíthatatlan (a fenti 51. pontban hivatkozott Enviro Tech Europe és Enviro Tech International kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 95. pontja), sem az ilyen felszólítás, sem az ilyen hiánypótlás Törvényszék általi elfogadása nem érinthette a keresetindítási határidő folyását. A Törvényszék ugyanis kimondta, hogy a kereset elfogadhatóságát a keresetlevél benyújtásának időpontjában fennálló helyzet alapján kell értékelni. Ha ebben az időpontban a keresetindítás feltételei nem teljesülnek, a kereset elfogadhatatlan. Hiánypótlásra ugyanis csak a keresetindítási határidő letelte előtt kerülhet sor (lásd a Törvényszék T-532/08. sz., Norilsk Nickel Harjavalta és Umicore kontra

Bizottság ügyben 2010. szeptember 7-én hozott végzésének [EBHT 2010., II-3959. o.] 70. pontját, valamint T-539/08. sz., Etimine és Etiproducs kontra Bizottság ügyben 2010. szeptember 7-én hozott végzésének [EBHT 2010., II-4017. o.] 76. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Márpedig meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben a hiánypótlásra a keresetindítási határidő lejártát követően került sor, így az már nem tehetette a Minmet keresetét elfogadhatóvá.

- 54 Következésképpen a Minmet keresetét – annyiban, amennyiben az a neki címzett határozat ellen irányul – késedelmesen terjesztették elő, és elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.
- 55 Ezen értékelést nem kérdőjelezi meg a felperesek által előterjesztett többi érv.
- 56 Először is kizárólag azon tény, hogy a Fluorsid és a Minmet mint gazdasági egység együtt terjesztette elő a jelen keresetet a „megtámadott határozat” ellen, anélkül hogy különbséget tettek volna a külön-külön nekik címzett egyedi határozatok között, nem járhat azzal a következménnyel, hogy a Minmetre ugyanazon keresetindítási határidő vonatkozik, mint a Fluorsidra.
- 57 Nem vitatott, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, mint amely gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból ez a gazdasági egység több természetes vagy jogi személyből áll. Márpedig, ha ilyen gazdasági egység sérti meg a versenyszabályokat, a személyes felelősség elve szerint e jogsértést egyértelműen azon jogi személynek kell betudni, amellyel szemben később bírság szabható ki, és a kifogásközlést, még inkább pedig a végleges határozatot ez utóbbinak kell címezni, megjelölve, hogy a benne foglalt tényeket milyen minőségében róják fel e jogi személynek (lásd a Bíróság C-97/08. P. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-8237. o.] 54–57. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot; Kokott főtanácsnok ezen ügyre vonatkozó indítványának [EBHT 2009., I-8241. o.] 37. pontját).
- 58 Egyébiránt, ha egy ilyen határozat címzettje úgy dönt, hogy megsemmisítés iránti keresetet nyújt be, az uniós bíróság a határozatnak csupán olyan elemeiről ítélkezik, amelyek a címmel kapcsolatosak. A többi címmel kapcsolatos egyéb, meg nem támadott, illetve határidőn túl megtámadott elemek viszont nem képezik az uniós bíróság által megvizsgálandó jogvita tárgyát (a fenti 43. pontban hivatkozott Bizottság kontra AssiDomän Kraft Products és társai ügyben hozott ítélet 53. pontja, valamint a C-201/09. P. és C-216/09. P. sz., ArcelorMittal Luxembourg kontra Bizottság egyesített ügyekben 2011. március 29-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-2239. o.] 142. pontja).
- 59 Meg kell állapítani, hogy a Minmet a Fluorsidtól elkülönülő jogi személy, következésképpen a neki címzett határozatot illetően nem vonatkozhat rá a Fluorsidnak címzett határozatra alkalmazandó keresetindítási határidő. Két elkülönülő jogi személynek címzett, különböző időpontban közölt, két különböző határozatról van ugyanis szó, amelyek esetében a keresetindítási határidőt külön-külön kell kiszámítani.
- 60 Másodszor a Minmet *vis maiorra* és menthető tévedésre való hivatkozását illetően emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat elismerte, hogy a *vis maior* vagy az előre nem látható körülmények fogalmai az érdekelt körén kívül eső és rendkívüli körülményekre vonatkozó objektív elemet foglalnak magukban, továbbá ahhoz kötődő szubjektív elemet, hogy az érdekelt köteles védekezni a rendkívüli esemény következményei ellen, megtéve ennek során – anélkül, hogy túlzott áldozatot hozna – a megfelelő intézkedéseket. Az érdekeltnek gondot kell fordítania különösen a megállapított határidők betartására. Következésképpen szükséges, hogy minden gondosság ellenére rendkívüli, a felperes szándékától független és elkerülhetetlennek tűnő nehézségek álljanak fenn (a Bíróság C-195/91. P. sz., Bayer kontra Bizottság ügyben 1994. december 15-én hozott ítéletének [EBHT 1994., I-5619. o.] 31. és 32. pontja). Ezenkívül csak egészen kivételes esetben, az Európai Unió Bírósága alapokmánya 45. cikkének második bekezdése szerinti előre nem látható körülmények vagy *vis maior* fennállásakor lehet eltérni az eljárási határidőkre vonatkozó szabályok alkalmazásától, mivel ezeknek a szabályoknak a szigorú alkalmazása felel meg a jogbiztonság követelményének, és annak, hogy az

igazságszolgáltatásban el kell kerülni minden hátrányos megkülönböztetést vagy önkényes eljárást (lásd a Bíróság C-242/07. P. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben 2007. november 8-án hozott végzésének [EBHT 2007., I-9757. o.] 16. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 61 Közelebbről a menthető tévedés fogalmát illetően a Bíróság kimondta, hogy az csak kivételes körülményekre vonatkozik, így különösen azokra, amikor az érintett intézmény olyan jellegű magatartást tanúsított, amely önmagában vagy meghatározó mértékben okozta a jóhiszemű és egy átlagosan tájékozott személytől megkövetelt gondosságot tanúsító jogalany menthető tévedését (a Bíróság C-112/09. P. sz., SGAE kontra Bizottság ügyben 2010. január 14-én hozott végzésének [EBHT 2010., I-351. o.] 20. pontja), például amikor a felperes az illetékes hatóság azonosítását vagy a határidő tartamának megállapítását illetően konkrét értelmezési nehézségbe ütközik (a Bíróság C-406/01. sz., Németország kontra Parlament és Tanács ügyben 2002. május 17-én hozott végzésének [EBHT 2002., I-4561. o.] 21. pontja, és a fent hivatkozott SGAE kontra Bizottság ügyben hozott végzésének 24. pontja; a Törvényszék T-382/94. sz., Confindustria és Romoli kontra Tanács ügyben 1996. június 6-án hozott ítéletének [EBHT 1996., II-519. o.] 21. pontja).
- 62 A jelen ügyben azonban egyrészt a keresetindítási határidőkre alkalmazandó rendelkezések semmilyen értelmezési nehézséget nem jelentettek a Minmet számára. Ezenkívül a Bizottság nem tanúsított olyan jellegű magatartást, amely a határidő számítását illetően tévedést okozott volna. Ellenkezőleg, a Bizottság eleget tett az egyértelműség és a jogbiztonság követelményének azzal, hogy különböző időpontban két elkülönülő határozatot közölt – ezen túlmenően pedig különböző nyelvi változatokban, azaz a Minmettel angolul, a Fluorsiddal pedig olaszul – két elkülönülő jogi személlyel. Ebből következik, hogy a Minmet teljes mértékben felismerhette és tudhatta, hogy két, jogilag elkülönülő határozatról van szó, amelyek mindegyike különböző joghatásokat fejt ki az egyes felperesekkel szemben.
- 63 Másrészt a Minmet alig részletezi, és bizonyítékot sem szolgáltat annak alátámasztásául, hogy az elektronikus hírközlés hibás működése, a megküldés hiányát jelző elektronikus levelezőrendszer előre nem látható késedelmé, valamint a telefax működési hibái miatt terjesztette elő késedelmesen a keresetet. A Minmet irataiból sem tűnik ki ugyanis, hogy mely időpontban próbálta meg a keresetlevelet elküldeni. Márpedig az ilyen homályos és alá nem támasztott állítások nem lehetnek elegendőek a *vis maior* vagy a menthető tévedés bizonyításához. Ennélfogva ezen érvet mint nyilvánvalóan megalapozatlan el kell utasítani.
- 64 A fenti megfontolásokra tekintettel meg kell állapítani, hogy a Minmet elmulasztotta az EK 230. cikk ötödik bekezdése szerinti keresetindítási határidőn belül megtámadni a neki címzett határozatot, így e határozat vele szemben jogerőre emelkedett, és jogszerűségét nem lehet megkérdőjelezni.

II – Az ügy érdeméről

A – A megsemmisítési jogalapok összefoglalása

- 65 Keresetük alátámasztása érdekében a felperesek lényegében három jogalapra hivatkoznak.
- 66 Az első jogalap elsődlegesen az EK 81. cikk megsértésén alapul. Először is a Bizottság által a megtámadott határozatban kifogásolt kartell „lehetetlen”. Másodszor, még ha egy ilyen kartell létezett is volna, nem lett volna hatással a piacra, mivel egy 2000 júliusában elfogadott ármegállapodás nem lett volna alkalmas arra, hogy 2000 második felében hatást gyakoroljon, amint a Bizottság a megtámadott határozatban állítja. A 2000 második felére vonatkozó árakat 1999-ben vagy „legalábbis” 2000 első hónapjaiban állapították meg. Harmadszor a felperesek vitatják, hogy a verseny korlátozását célzó megállapodást kötöttek volna a milánói találkozón. Kizárólag a versenytársak közötti

információcseréről van szó. A felperesek ezzel összefüggésben arra hivatkoznak, hogy a jogsértés bizonyítását illetően sérült az EK 253. cikk szerinti indokolási kötelezettség, valamint az 1/2003 rendelet 2. cikke.

- 67 A második jogalap a védelemhez való jog, az 1/2003 rendelet 27. cikke, az EK 81. cikk, valamint „az [EK] 253. cikk vagy az EK 173. cikk” megsértésén alapul. Először is a megtámadott határozat a kifogásközlésben kifogásolt jogsértéstől eltérő jogsértést állapít meg. A Bizottság a kifogásközlésben nem említett ténybeli elemekre támaszkodott, amelyekkel kapcsolatban a felek nem tudtak védekezni. Másodszor a Bizottság a közigazgatási eljárás irataihoz csatolta a Fluorsid engedékenységi iránti kérelmére vonatkozó dokumentumokat, miután a kifogásközlésben ezen engedékenységi iránti kérelemről „nem vett tudomást”.
- 68 A másodlagosan felhozott harmadik jogalap azon alapul, hogy a felperesekkel szemben kiszabott bírságot illetően sérült az 1/2003 rendelet 23. cikke. A felperesek vitatják az érintett piac értékének a megtámadott határozatban való meghatározását és számszerűsítését. A jogsértés Bizottság által megállapított súlya aránytalan. A felperesek hivatkoznak továbbá a 2006. évi iránymutatás 18. pontjának helytelen alkalmazására.

B – Az EK 81. cikk megsértésére alapított, első jogalapról

1. Előzetes észrevételek

- 69 A felperesek lényegében egyrészt azt állítják, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban megállapított kartell lehetetlen. Az érintett vállalkozások nem tudták a piacon megszabni az alumínium-fluorid árát az alumíniumgyártókkal szemben, mivel ezen árat nem a kínálat, hanem a kereslet határozza meg. Másrészt a milánói találkozó célja nem az volt, hogy kartellárát határozzanak meg, hanem hogy „bizonyos költségfunkciókra tekintettel megértsék, melyik lett volna az az ár, amely lehetővé tette volna a szóban forgó megtámadott határozat címzettjeinek a »piacon maradást«, a gyártási költségek gyors és folyamatos növekedése ellenére”. Ráadásul az alumínium-fluorid árát évente tárgyalják meg a következő év szállításaira vonatkozóan. Így szintén lehetetlen, hogy egy 2000 júliusában elfogadott ármegállapodás hatással lehetett 2000 második felében. A felperesek ebből arra következtetnek, hogy még ha a Bizottság által a megtámadott határozatban megállapított jogsértés fenn is állt, nem lehetett hatással az érintett piacra. Végül a „milánói tényeket” illetően a felperesek úgy vélik, hogy a Bizottság versenytársak közötti információcserét bizonyított, „korlátozást célzó kartell” azonban nem. A Bizottság így megsértette az EK 81. cikket, a jogsértés bizonyítékainak megjelölését illetően az EK 253. cikk szerinti indokolási kötelezettséget, valamint az 1/2003 rendelet 2. cikkét.
- 70 A Bizottság a jelen jogalap elutasítását kéri.
- 71 Előzetesen emlékeztetni kell az állandó ítélkezési gyakorlatra, amely szerint egyrészt a versenyszabályok megsértését állító fél vagy hatóság feladata a jogsértést megalapozó tényállás jogilag megkövetelt módon történő bizonyítása, másrészt a jogsértés megállapítása ellen védekezésül felhozott jogalpra hivatkozó vállalkozás feladata annak bizonyítása, hogy fennállnak a védekezésül felhozott jogalap alkalmazásának feltételei, így az említett hatóságnak más bizonyítékokra kell hivatkoznia (a Bíróság C-185/95. P. sz., Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1998., I-8417. o.] 58. pontja, C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítéletének [EBHT 2004., I-123. o.] 78. pontja, valamint a Törvényszék T-120/04. sz., Peróxidos Orgánicos kontra Bizottság ügyben 2006. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2006., II-4441. o.] 50. pontja).

- 72 Az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértésével kapcsolatos bizonyításfelvételt illetően emlékeztetni kell továbbá arra, hogy a Bizottságnak pontos és egybehangzó bizonyítékokat kell előterjesztenie azon szilárd meggyőződés alátámasztására, hogy az állítólagos jogsértést elkövették (lásd ebben az értelemben a Bíróság 29/83. és 30/83. sz., *Compagnie royale asturienne des mines és Rheinzink kontra Bizottság* egyesített ügyekben 1984. március 28-án hozott ítéletének [EBHT 1984., 1679. o.] 20. pontját). A bíróságban felmerülő bárminemű kételynek annak a vállalkozásnak a javát kell szolgálnia, amely a jogsértést megállapító határozat címzettje. A bíróság tehát nem állapíthatja meg, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította a kérdéses jogsértés fennállását, amennyiben – különösen a bírságot kiszabó határozat megsemmisítése iránti kereset keretében – a bíróságnak még bármiféle kételye van e kérdéssel kapcsolatosan (a Törvényszék T-38/02. sz., *Groupe Danone kontra Bizottság* ügyben 2005. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-4407. o.] 215. pontja).
- 73 Szintén az állandó ítélkezési gyakorlat szerint nem szükséges a Bizottság által előterjesztett minden egyes bizonyítéknak eleget tennie e feltételeknek a jogsértés összes elemét tekintve. Elegendő, ha az intézmény által felhozott bizonyítékok a maguk teljességében értékelve megfelelnek e követelménynek (lásd a Törvényszék T-67/00., T-68/00., T-71/00. és T-78/00. sz., *JFE Engineering és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2501. o.] 180. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 74 Egyébiránt azok a tevékenységek, amelyekre a versenyellenes megállapodások és magatartások irányulnak, általában titkosan folynak le, a találkozókat titkosan tartják, és az erre vonatkozó dokumentáció a legminimálisabbra szorítkozik. Ebből következik, hogy még ha a Bizottság fel is fedez olyan iratokat – mint például a találkozókról készült beszámolók –, amelyek kifejezetten tanúsítják a piaci szereplők közötti jogellenes kapcsolatfelvételt, e dokumentumok általában csak töredékesek és szórványosak, így gyakran következtetésekkel kell bizonyos részleteket rekonstruálni. Ezért az esetek nagy részében a versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezését bizonyos egybeesésekből és ténykörülményekből kell kikövetkeztetni, amelyek együtt figyelembe véve, más összefüggő magyarázat hiányában a versenyszabályok megsértésének bizonyítékául szolgálhatnak (a Bíróság fenti 71. pontban hivatkozott *Aalborg Portland és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben hozott ítéletének 55–57. pontja, valamint C-403/04. P. és C-405/04. P. sz., *Sumitomo Metal Industries és Nippon Steel kontra Bizottság* egyesített ügyekben 2007. január 25-én hozott ítéletének [EBHT 2007., I-729. o.] 51. pontja).
- 75 Az EK 81. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodás és összehangolt magatartás fogalmai az összejátszás azonos jellegű formáit jelenítik meg, és csak intenzitásuk, valamint megjelenési formájuk vonatkozásában különböznek egymástól (a Bíróság C-49/92. P. sz., *Bizottság kontra Anic Partecipazioni* ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4125. o.] 131. és 132. pontja, valamint a Törvényszék T-9/99. sz., *HFB és társai kontra Bizottság* ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1487. o.] 190. pontja). Ezenkívül összetett jogsértés esetén a Bizottságtól nem követelhető meg, hogy pontosan minősítse a jogsértést megállapodásnak vagy összehangolt magatartásnak, mivel a jogsértés mindkét formája szerepel az EK 81. cikkben (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Bizottság kontra *Anic Partecipazioni* ügyben hozott ítélet 111–114. pontját, valamint a Törvényszék T-305/94-T-307/94., T-313/94-T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., *Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-931. o.] 696. pontját). Így – ahogyan a jelen ügyben is – a jogsértés megállapodásnak „és/vagy” összehangolt magatartásnak való kettős minősítését úgy kell értelmezni, mint amely olyan tényelemeket magában foglaló összetett egészet jelöl, amely egyes elemei megállapodásnak, mások pedig összehangolt magatartásnak minősültek az EK 81. cikk (1) bekezdésének értelmében, amely nem tartalmaz külön minősítést az ilyenfajta összetett jogsértésre (a Törvényszék T-7/89. sz., *Hercules Chemicals kontra Bizottság* ügyben 1991. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1711. o.] 264. pontja, és a fent hivatkozott *HFB és társai kontra Bizottság* ügyben hozott ítélet 187. pontja).

2. A megtámadott határozat tartalmának felidézése

- 76 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban lényegében a következő dokumentumokra támaszkodott az EK 81. cikkbe ütköző jogsértés fennállásának megállapításakor: a milánói találkozóról készült beszámolóra (a megtámadott határozat (77) és (81)–(88) preambulumbekzdése), a Boliden „Noralf” részlegéhez tartozó O. által e találkozón készített feljegyzésekre (a megtámadott határozat (89) preambulumbekzdése), O.-nak az említett beszámolóra vonatkozó nyilatkozatára (a megtámadott határozat (90) preambulumbekzdése), a Boliden „Noralf” részlege és az IQM közötti telefonbeszélgetésről O. által 2000. október 25-én készített feljegyzésekre (a megtámadott határozat (94) preambulumbekzdése), valamint a Minmet alkalmazottja, C. által 2000. november 8-án és 9-én készített feljegyzésekre (a megtámadott határozat (95) és (96) preambulumbekzdése). A Bizottság e dokumentumok alapján megállapította, hogy a Fluorsid képviselője, R., az ICF képviselője, G, valamint az IQM képviselője, A. között találkozóra került sor 2000. július 12-én Milánóban, amelyen a Boliden „Noralf” részlegének képviselője, O., telefonon keresztül vett részt. A milánói találkozóról szóló beszámolót a Fluorsid alkalmazottja, R. készítette. A Bizottság szerint e találkozónak versenyellenes tartalma és célja volt (a megtámadott határozat (115)–(122) preambulumbekzdése).
- 77 A fent hivatkozott dokumentumokban alkalmazott technikai kifejezések és rövidítések a következő meghatározásoknak felelnek meg:
- az „US\$/T vagy US\$/MT” azt jelenti, hogy az árakat tonnánként vagy métertonnánként amerikai egyesült államokbeli dollárban (USD) adták meg;
 - az „incoterms” jelentése: „international commercial terms” (nemzetközi kereskedelmi feltételek);
 - az „fca” (free carrier) jelentése: „költségmentesen a fuvarozónak”;
 - az „fob” (free on board) jelentése: „költségmentesen a hajófedélzetre”;
 - a „cfr” (cost and freight) jelentése: „költség és fuvardíj”;
 - a „C & F filo” (cost and freight és free in liner out) jelentése: „költség és fuvardíj, mely utóbbi a berakási költséget nem, a kirakás költségét viszont magában foglalja”;
 - az „LME” (London Metal Exchange), franciául „Bourse de métaux de Londres” (Londoni Fém-tőzsde) egy fémjegyzésre szolgáló hely. Az LME határozza meg az alumínium árát. A hivatkozott dokumentumokban e rövidítés az alumínium árát jelzi;
 - az „AlF₃” az alumínium-fluorid rövidítése. Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy az alumínium-fluorid ára kiszámítható az LME árfolyamának százalékában. A felek által adott tájékoztatás szerint az AlF₃ ára rendszerint az LME 45 és 55%-a között van, azaz 650 és 900 USD közötti összeget tesz ki.
- 78 Meg kell továbbá jegyezni, hogy azon dokumentumokat, amelyekre a Bizottság a megtámadott határozatban támaszkodik, vagy a Boliden, vagy a kartell többi tagja, többek között a Fluorsid nyújtotta be. A felperesek nem vitatták sem az említett dokumentumok valóságát, sem hitelességét, sem pedig bizonyító erejét, és az ügy iratainak egyetlen eleme alapján sem feltételezhető, hogy meg kellene kérdőjelezni bizonyító erejüket. A felperesek ugyanis nem kérdőjelezték meg e bizonyítékok tartalmát mint olyat, hanem csupán azon következtetéseket vitatják, amelyeket a Bizottság e bizonyítékokból vont le a kartell fennállásának bizonyításakor.

3. A jogsértés bizonyításáról

- 79 A megtámadott határozatban a Bizottság megállapította, hogy a milánói találkozó résztvevői megállapodást kötöttek arról, hogy az alumínium-fluorid eladási árát 20%-kal növelik. Ezenkívül a világ több régiójában, ideértve Európát is, általános árszintet is megállapítottak, és bizonyos esetekben felosztották a piacokat, és érzékeny üzleti információkat cseréltek. Meg kell tehát vizsgálni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban milyen bizonyítékokra támaszkodott megállapításainak alátámasztásául.
- 80 Először is a milánói találkozóról készült beszámoló arra utal, hogy 1999 júniusában és 2000 júniusában az összes költség 20%-kal emelkedett, ami szükségessé teszi, hogy az alumínium-fluorid árát 2001-ben 20%-kal növeljék. Ezt követően e tekintetben a következőket fejtí ki:
- „[M]ivel az [alumínium-fluorid] 2000-re vonatkozó eladási ára 1999 első felének végén került megállapításra, és mivel költségeink 2000 közepén 20%-kal magasabbak, mint 1999-ben, az [alumínium-fluorid-]árainknak 2001-ben 20%-kal magasabbaknak kellene lenniük, mint 2000-ben. A három fél [a Fluorsid, az ICF és az IQM] egyetértett abban, hogy ezen emelés a gyártó szempontjából ésszerű. Meg kell azonban vizsgálni, hogy a piacon fennálló kereslet/kínálat lehetővé tesz-e az ilyen emelést” (a megtámadott határozat (81) preambulumbekzdése).
- 81 A milánói találkozóról készült beszámolóból így egyértelműen kitűnik, hogy az e találkozón részt vevő képviselők, köztük a Fluorsid képviselője, megegyeztek abban, hogy 2001-ben az alumínium-fluorid értékesítése vonatkozásában áraikat 20%-kal növelik.
- 82 Ezenkívül az európai piacot illetően a milánói találkozóról készült beszámoló utal arra, hogy e képviselők 2001-re vonatkozóan tonnánként 775 USD „fca”, azaz 800 USD „fob” alumínium-fluorid-árban állapodtak meg:
- „Az [ICF] 2001-ben 800 USD/t fca Mordijk-re [és] 775 USD/t fob Gabes-re kívánja emelni az árat. [Az] európai gyártói ár [tehát] 775/800 USD/t fca/fob európai gyártó[nként]” (a megtámadott határozat (85) preambulumbekzdése).
- 83 E dokumentumok összességéből kitűnik, hogy ezen ár minimum eladási árat jelent, amely alatt a kartell tagjai nem tehettek ajánlatot az érintett piacokon.
- 84 E megállapításokat megerősítik a Boliden „Noralf” részlegéhez tartozó O. által a milánói találkozón készített feljegyzések, amely találkozón O. telefonon vett részt, valamint a Bizottság előtt tett szóbeli nyilatkozatai (a megtámadott határozat (77), (89) és (90) preambulumbekzdése). Így e feljegyzésekből és nyilatkozatokból kitűnik, hogy e találkozó résztvevői kinyilvánították, hogy az árakat 20%-kal szükséges növelni, és a költségtáblázat elkészítését követően arra a következtetésre jutottak, hogy 2001-ben az árakat 20%-kal kell növelni, és tonnánként 800 USD-ben, azaz az „LME” árának 50%-ában kell megállapítani.
- 85 Egyébiránt több, a milánói találkozót követően készült dokumentum is azt mutatja, hogy e találkozó résztvevői betartották e megállapodás szövegét, e tekintetben kétoldalú kapcsolatokat tartottak fenn, és érzékeny üzleti információkat cseréltek, különösen annak érdekében, hogy kölcsönösen ellenőrizzék egymás árpolitikáját. Így a Boliden „Noralf” részlegéhez tartozó T. által a szintén a Boliden „Noralf” részlegéhez tartozó O.-nak küldött, T., valamint az IQM alkalmazottja, A. között, 2000. október 25-én tartott telefonbeszélgetésre vonatkozó feljegyzés azt mutatja, hogy utóbbiak információt cseréltek egy ausztrál ügyfélnek adott árajánlataikról. Ezen árajánlatok megfeleltek a milánói találkozón megállapodott, tonnánkénti 800 USD minimumárnak. Ebből kitűnik ugyanis, hogy az IQM ezen ügyfélnek „850 – 875 – 900 USD” árszintet ajánlott, míg a Boliden „Noralf” részlege a feljegyzés szerint körülbelül 800 USD árat ajánlott, azonban még nem kötött megállapodást az ausztrál ügyféllel (a megtámadott határozat (94) preambulumbekzdése).

- 86 Ezenkívül a Minmet alkalmazottjának, C.-nek az ICF alkalmazottjával, G.-vel 2000. november 8-án folytatott telefonbeszélgetésére vonatkozó feljegyzéséből kitűnik, hogy az ICF panaszkodott a Minmet által az egyiptomi ajánlati felhívás keretében tett „alacsonyabb” árajánlatok miatt – amelyek „725 USD fob/745 USD cfr”-t tettek ki –, és azt kérdezte, hogy a Minmet hogyan szándékozik 875 USD-re növelni a Venezuelában alkalmazott árat, tekintettel arra, hogy a venezuelaiak hozzáférnek az egyiptomi ajánlati felhíváshoz. Ugyanezen feljegyzés szerint az ICF újból megerősítette, hogy az egy brazil ügyfélnek tett árajánlatok meghaladják a tonnánkénti 800 USD-t (a megtámadott határozat (95) preambulumbekzdése).
- 87 Egyébiránt egy másik, a Minmet alkalmazottjai, C. és K, valamint az ICF alkalmazottjai, G. és T. között tartott találkozóóról a Minmet által készített és a Fluorsidnak megküldött 2000. november 9-i beszámoló szerint az ICF tájékoztatta a Minmetet arról, hogy szerződést kötött egy brazil ügyféllel 845 USD áron, és megerősítette, hogy nem kínál több mint 6 000 métertonnát a venezuelai piacon, és a Minmet ragaszkodott ahhoz, hogy a venezuelai árak haladják meg a 800 USD „cfr”-t (a megtámadott határozat (96) preambulumbekzdése).
- 88 A 2000. október 25-i, valamint november 8-i és 9-i kapcsolatfelvételekre vonatkozó dokumentumokból így kitűnik, hogy az érintett vállalkozások kölcsönösen ellenőrizték az árszinteket. Ezenkívül, amint a Bizottság a megtámadott határozatban helyesen jegyezte meg, az árak megfeleltek a milánói találkozóán folytatott megbeszélések eredményeinek. E tekintetben ki kell emelni továbbá, hogy a 2000. október 25-i, valamint november 8-i és 9-i dokumentumok a milánói találkozót követően az találkozó résztvevői között, különösen a felperesek és az ICF között megvalósult kapcsolatfelvételekre utalnak, akik nyilvánvalóan kötve voltak az e találkozón megbeszélrt árakra vonatkozó megállapodáshoz, mivel e megállapodás kulcsfontosságú elemeire hivatkoznak.
- 89 Ezen ármegállapodás egyrészlről az európai piacokra vonatkozott. E tekintetben a milánói találkozóóról készült beszámoló többek között tartalmazza a 2001-es évre Olaszország, Románia, Spanyolország, Skandinávia, Németország, a Benelux államok és az Egyesült Királyság tekintetében az alumínium-fluorid-gyártás és -értékesítés mennyiségére vonatkozó előrejelzéseket (a megtámadott határozat (85) preambulumbekzdése). Ezzel összefüggésben az ICF közölte, hogy 2001-ben az árat tonnánként 800 USD „fca Mordijk”-re, illetve tonnánként 775 USD „fob Gabes”-re kívánja emelni, aminek eredményeképpen az európai gyártói ár tonnánként 775/800 USD „fca/fob” lett volna (lásd a fenti 82. pontot).
- 90 Másrészlről a Bizottság megállapította, hogy e megállapodást a világ különböző régióira is alkalmazták. Így a milánói találkozóóról készült beszámoló szerint Ausztráliát illetően a 2001-re vonatkozóan „kigondolt ár” tonnánként 800 USD „fob Europe”-ot, azaz „50% LME fob”-t tett ki, míg az európai ár magasabb lehetett, mint a kínai ár, és tonnánként 875 USD-nek kellett lennie (a megtámadott határozat (86) preambulumbekzdése). Dél-Amerikát illetően a beszámoló tartalmazza a 2000-re vonatkozó árakat és a 2001-re vonatkozó minimumárakat. Venezuelát illetően a 2001-es évre „C & F filo” métertonnánként 850 USD ár, abszolút minimumárként pedig métertonnánként 890 USD szerepel. Brazíliát illetően valamennyi gyártó egyetért abban, hogy az árat körülbelül „50% LME fob”-ban és tonnánként 875 USD „cfr”-ben kell megállapítani (a megtámadott határozat (87) preambulumbekzdése).
- 91 A Boliden „Noralf” részlegéhez tartozó O. a Bizottság előtt 2006 tett szóbeli nyilatkozataiban ezenkívül azt állította, hogy a milánói találkozó résztvevői megegyeztek az egyes résztvevők ügyfeleiben, valamint az Európában és Európán kívül fenntartandó árszintben. A milánói találkozó célja továbbá az volt, hogy közös útmutatót dolgozzanak ki arról, hogyan kell az új árszinteket bevezetni. A milánói találkozó résztvevői felosztották egymás között a különböző ügyfeleknek felajánlandó mennyiségeket. Hallgatólagos megállapodás született arról, hogy egymás ügyfeleit és az azoknak való szállításokat kölcsönösen tiszteletben tartják (lásd a megtámadott határozat (90) preambulumbekzdését).

92 Ugyanígy a 2000. október 25-i telefonbeszélgetésről készült feljegyzésből kitűnik, hogy az IQM alkalmazottja, A. „kapcsolatban [akart] maradni” a Boliden „Noralf” részlegéhez tartozó T.-vel különösen az Ausztráliában alkalmazott alumínium-fluorid-árak mértékét illetően, és emlékeztetett a 800 USD árra, amelyben a milánói találkozón megállapodtak (a megtámadott határozat (94) preambulumbekzdése).

93 Végül a milánói találkozóról készült beszámolóban kitűnik továbbá, hogy ezt követően a milánói találkozó résztvevői, azaz a Fluorsid, az ICF és az IQM, információkat cseréltek a 2000-re vonatkozó gyártásról és az értékesítési mennyiségekről, valamint a világ különböző országait illetően a 2001-re vonatkozó előrejelzésekről, megjelölve a pontos mennyiségeket, valamint információkat cseréltek a gyártókról és az ügyfelekről. Az „egyedi piacokat” illetően a beszámoló a következőket említi (a megtámadott határozat (84) preambulumbekzdése):

„Minden egyes piacot megvizsgáltunk az általános árszint megállapítása, bizonyos esetekben pedig a piac felosztása érdekében. Meg [vagyunk] azonban győződve arról, hogy függetlenül attól, hogy ki értékesít, magasabb árszintet kell elérni. Következésképpen meg kell akadályoznunk minden jelentős engedményt.”

94 Ebből következik, hogy a milánói találkozó résztvevői érzékeny üzleti információkat cseréltek, amelyek többek között gyártási mennyiségeikre, az általuk értékesített vagy értékesíteni kívánt mennyiségekre, mind az Európában, mind pedig a világon lévő ügyfeleikre, áraik meghatározására, valamint a piacok egymás közötti felosztására vonatkoztak, hogy e résztvevők megegyezzenek e versenytényezőkben.

95 E bizonyítékok összességéből – amelyek tartalmát mint olyat a felperesek nem vitatják – így kitűnik, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a milánói találkozón az EK 81. cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke értelmében vett árrögzítő megállapodást kötöttek, amelyben a felperesek részt vettek.

96 Következésképpen a Bizottság a megtámadott határozatban bizonyította a milánói találkozó versenyellenes célját és az EK 81. cikk (1) bekezdésébe ütköző megállapodás fennállását, anélkül hogy bizonyítani kellene e megállapodás hatásait (a fenti 75. pontban hivatkozott Bizottság kontra Anic Partecipazioni ügyben hozott ítélet 123. pontja, valamint a fenti 73. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 181. pontja). E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a megállapodás versenyellenes céljára és hatására vonatkozó feltételeknek nem egyszerre, hanem vaglyagosan kell fennállniuk annak mérlegeléséhez, hogy az ilyen megállapodás az EK 81. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá tartozik-e. Márpedig, amint az állandó ítélkezési gyakorlat megállapította, e feltételnek a „vagy” kötőszó által jelzett vaglyagos jellege miatt először is meg kell vizsgálni a megállapodás tulajdonképpeni célját, figyelembe véve azt a gazdasági környezetet, amelyben alkalmazásra kerül. Márpedig nem szükséges vizsgálni a megállapodás hatásait, ha e megállapodás versenyellenes célja már megállapítást nyert (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-501/06. P., C-513/06. P., C-515/06. P. és C-519/06. P. sz., GlaxoSmithKline Services és társai kontra Bizottság és társai egyesített ügyekben 2009. október 6-án hozott ítéletének [EBHT 2009., I-9291. o.] 55. pontját, valamint C-403/08. és C-429/08. sz., Football Association Premier League és társai egyesített ügyekben 2011. október 4-én hozott ítéletének [EBHT 2011., I-9083. o.] 135. pontját). Ebből következik, hogy a felperesek azon érvét, miszerint az ilyen megállapodás végrehajtása „lehetetlen”, el kell utasítani.

97 E körülmények között nem kell megvizsgálni, hogy az ítélkezési gyakorlat által kialakított, az összehangolt magatartás fogalmát szabályozó kritériumok (lásd a fenti 75. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot) a jelen ügyben szintén teljesülnek-e. Mivel ugyanis a „megállapodást” megvalósító kritérium, amely az EK 81. cikk szerinti tilalom alkalmazásához szükséges, a jelen ügyben teljesül, csupán ugyanazon kartell vaglyagos minősítéséről van szó, amely nincs hatással az elemzés hátralévő részére.

- 98 A fenti megfontolások összességéből tehát az következik, hogy az EK 81. cikk megsértésére alapított kifogást mint megalapozatlant el kell utasítani.
- 99 Az „indokolási kötelezettségnek a jogsértés bizonyítását illetően való [állítólagos] megsértésére” alapított kifogást illetően meg kell jegyezni, hogy a felperesek csak a jelen jogalap címében hivatkoztak az indokolási kötelezettség megsértésére, anélkül azonban, hogy annak alátámasztására érveket hoztak volna fel. Márpedig, mivel e kifogást egyáltalán nem fejtették ki, illetve nem támasztották alá, úgy kell tekinteni, hogy e kifogás összekeveredik a jelen érdemi jogalappal, és a megtámadott határozat indokolásának megalapozottságára vonatkozik (a Bíróság C-367/95. P. sz., Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1719. o.] 65–68. pontja). E kifogás következésképpen összekeveredik az EK 81. cikk megsértésére alapított kifogással, tehát nem kell külön megvizsgálni.
- 100 Még ha feltételezzük is, hogy a felperesek ténylegesen az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkoznak, vagy hogy e jogalapot hivatalból kell felhozni, emlékeztetni kell arra, hogy az EK 253. cikk által megkövetelt indokolásból világosan és egyértelműen ki kell tűnnie a jogi aktust meghozó intézmény érvelésének oly módon, hogy az érdekelt megvédhessék jogait, az uniós bíróság pedig gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét (a Bíróság C-338/00. P. sz., Volkswagen kontra Bizottság ügyben 2003. szeptember 18-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-9189. o.] 124. pontja, valamint C-413/06. P. sz., Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ügyben 2008. július 10-én hozott ítéletének [EBHT 2008., I-4951. o.] 166. és 178. pontja). Noha az EK 253. cikk értelmében a Bizottság köteles megemlíteni azokat a ténybeli és jogi elemeket, amelyekről a határozat indokolása függ, és azokat a jogi megfontolásokat, amelyek a határozat meghozatalához vezették, e rendelkezés nem követeli meg, hogy minden olyan ténybeli és jogi kérdést megvitasson, amellyel a közigazgatási eljárás során foglalkoztak (a Bíróság 43/82. és 63/82. sz., VBVB és VBBB kontra Bizottság egyesített ügyekben 1984. január 17-én hozott ítéletének [EBHT 1984., 19. o.] 22. pontja, 246/86. sz., Belasco és társai kontra Bizottság ügyben 1989. július 11-én hozott ítéletének [EBHT 1989., 2117. o.] 55. pontja, valamint a fent hivatkozott Volkswagen kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 127. pontja; a Törvényszék T-11/06. sz., Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben 2011. október 5-én hozott ítéletének [EBHT 2011., II-6681. o.] 233. pontja). Az indokolási kötelezettséget az ügy körülményeire, különösen a jogi aktus tartalmára, az előadott indokok jellegére és a jogi aktus címetzei, illetve a jogi aktus által közvetlenül és személyükben érintett más személyek magyarázathoz jutáshoz fűződő érdekére figyelemmel kell értékelni (lásd a Bíróság C-89/08. P. sz., Bizottság kontra Írország és társai ügyben 2009. december 2-án hozott ítéletének [EBHT 2009., I-11245. o.] 77. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 101 Márpedig a jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozatban részletesen kifejtette azon ténybeli és jogi elemeket, valamint azon megfontolások összességét, amelyek e határozat meghozatalához vezették. Egyébiránt az említett határozat indokolása elégséges volt ahhoz, hogy a felperesek jogaik védelme érdekében megismerhessék a határozat indokait, a Törvényszék pedig gyakorolhassa felülvizsgálati jogkörét. Ennélfogva a megtámadott határozat az EK 81. cikkbe ütköző jogsértés bizonyítását illetően nem sérti az indokolási kötelezettséget, és e kifogást mindenképpen el kell utasítani.

- 102 Következésképpen az első jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

C – A védelemhez való jog megsértésére alapított, második jogalapról

1. Előzetes észrevételek

- 103 A felperesek azt állítják, hogy a Bizottság megsértette a védelemhez való jogukat, valamint az 1/2003 rendelet 2. és 27. cikkét. A megtámadott határozat más jogsértést állapít meg, mint amelyet a közigazgatási eljárásban a kifogásközlés megjelölt. A Bizottság a kifogásközlést követően is folytatta vizsgálatát, és további dokumentumokat szerzett be. Márpedig a felperesek e tekintetben nem

gyakorolhatták a védelemhez való jogot. Egyrészt a megtámadott határozat a kifogásközlésben nem említett jogsértéseket és ténybeli elemeket vesz figyelembe, különösen a 2000. november 8-i és 9-i kétoldali kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokat. Másrészt a kifogásközlés „folyamatos jogsértést”, a megtámadott határozat pedig „hat hónapig tartó jogsértést” állapított meg. A Fluorsid kifogásolja továbbá azt, hogy a kifogásközlés nem említette meg a Bizottsághoz benyújtott, a bíróság összegének csökkentése iránti kérelmét, és azt állítja, hogy a kifogásközlés nem indokolja meg e kérelem elutasítását.

- 104 A Bizottság vitatja a felperesek érveit. A milánói találkozót követő kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokat tartalmazza a Bizottság aktája. A Bizottság egyáltalán nem terjesztette ki a kartell tagjaival szemben felhozott kifogásait. A kartell tagjai ismerték a Bizottság által megállapított és nekik felrótt tényeket. A Bizottság végleges határozatának, azaz a megtámadott határozatnak nem kell azonosnak lennie a kifogásközléssel. A Bizottság utal arra, hogy a kifogásközlésben nem említett bizonyítékokat illetően nem tartotta szükségesnek kiegészítő kifogásközlés elfogadását. E dokumentumok nem kérdőjelezik meg a már elfogadott bizonyítékokat, és nem tették szükségessé más megállapítások megtételét.
- 105 Ezenkívül, ami a Fluorsid védelemhez való jogának a bíróság összegének csökkentése iránti kérelmével kapcsolatban való megsértését illeti, a Bizottság úgy vélte, hogy a Fluorsidnak a bíróság összegének csökkentése iránti kérelme nem igazolt, mivel a Fluorsid által szolgáltatott bizonyítékok nem bírtak jelentős hozzáadott értékkel, és erről a Fluorsidot 2007. július 13-án tájékoztatta. A Bizottságnak e kérelemmel kapcsolatban csak a megtámadott határozatban kellett állást foglalnia, amit meg is tett. A Fluorsid a közigazgatási eljárás során tehát gyakorolhatta a védelemhez való jogot, tudva arról, hogy a bíróság összegének csökkentése iránti kérelmét elutasították.
- 106 Emlékeztetni kell arra, hogy a versenypolitika terén a közigazgatási eljárások lefolytatása során a védelemhez való jog tiszteletben tartása uniós jogi alapelvet képez, amelynek betartását az uniós bíróságok biztosítják (lásd a Bíróság C-534/07. P. sz., Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítéletének [EBHT 2009., I-7415. o.] 26. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 107 Amint az állandó ítélkezési gyakorlat elismerte, a védelemhez való jog tiszteletben tartása megköveteli, hogy a közigazgatási eljárás során az érintett vállalkozásnak lehetősége legyen hatékonyan kifejteni álláspontját a tényállás és a hivatkozott körülmények valóságáról és jelentőségéről, valamint a Bizottság által a Szerződésbe ütköző jogsértés fennállására vonatkozó állításának alátámasztására felhasznált dokumentumokról (lásd a Bíróság 100/80-103/80. sz., Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 10. pontját, C-310/93. P. sz., BPB Industries és British Gypsum kontra Bizottság ügyben 1995. április 6-án hozott ítéletének [EBHT 1995., I-865. o.] 21. pontját, valamint C-511/06. P. sz., Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben 2009. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-5843. o.] 88. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 108 Az 1/2003 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése ezt az elvet tükrözi, amikor előírja, hogy a feleknek kifogásközlést kell küldeni, amely egyértelműen tartalmaznia kell mindazokat a lényeges bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság az eljárás e szakaszában támaszkodik (lásd ebben az értelemben a fenti 71. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 67. pontját), annak érdekében, hogy az érdekeltek ténylegesen tudomást szerezhessenek a Bizottság által velük szemben kifogásolt magatartásokról, valamint a rendelkezésére álló bizonyítékokról (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P.–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-8375. o.] 315. és 316. pontját, valamint a fenti 71. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 66. és 67. pontját), és hatékonyan védekezhessenek, mielőtt a Bizottság végleges határozatot fogad el (lásd ebben az értelemben a fenti 107. pontban hivatkozott

Archer Daniels Midland kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 85. és 86. pontját). Ez a követelmény teljesül akkor, ha az említett határozat az érintetteket nem teszi felelőssé a kifogásközlésben ismertetettéktől eltérő jogsértésekért, és csak olyan tényeket állapít meg, amelyekről az érintettek kifejthették álláspontjukat (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-213/00. sz., CMA CGM és társai kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-913. o.] 109. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 109 Azon lényeges bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság a kifogásközlésben támaszkodik, elegendő azonban összefoglaló jelleggel megjelölni, és a végleges határozatnak nem kell feltétlenül megegyeznie a kifogásközléssel (a fenti 107. pontban hivatkozott Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 14. pontja), mivel a kifogásközlés olyan előkészítő iratnak minősül, amelynek ténybeli és jogi megállapításai pusztán ideiglenes jellegűek (lásd ebben az értelemben a Bíróság 142/84. és 156/84. sz., British American Tobacco és Reynolds Industries kontra Bizottság egyesített ügyekben 1987. november 17-én hozott ítéletének [EBHT 1987., 4487. o.] 70. pontját). Így elfogadhatók a kifogásközlés azon kiegészítései is, amelyeket a Bizottság a felek válaszában fényében tett, akiknek az érvelése igazolja, hogy ténylegesen gyakorolni tudták védelemhez való jogukat. A közigazgatási eljárás érdekében a Bizottság a megfogalmazott kifogások alátámasztása céljából felülvizsgálhatja, illetve kiegészítheti ténybeli vagy jogi érveit (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-86/95. sz., Compagnie générale maritime és társai kontra Bizottság ügyben 2002. február 28-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1011. o.] 448. pontját, valamint T-310/01. sz., Schneider Electric kontra Bizottság ügyben 2002. október 22-én hozott ítéletének [EBHT 2002., II-4071. o.] 438. pontját). Következésképpen a végleges határozat meghozataláig a Bizottság – különösen a felek írásbeli vagy szóbeli észrevételeire tekintettel – elállhat a felekkel szemben eredetileg megfogalmazott kifogások némelyikétől, vagy akár azok összességétől, és módosíthatja ekképpen a felek számára kedvező módon az álláspontját, vagy – épp ellenkezőleg – dönthet újabb kifogások emelése mellett, amennyiben lehetőséget biztosít az érintett vállalkozások számára, hogy ezzel kapcsolatban kifejthessék álláspontjukat (lásd a Törvényszék T-191/98. és T-212/98-T-214/98. sz., Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-3275. o.] 115. pontját, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 110 Egyébiránt, amint az ítélkezési gyakorlat elismerte, a védelemhez való jog akkor sérül, ha a Bizottság által elkövetett szabálytalanság folytán fennáll a lehetőség, hogy az általa vezetett közigazgatási eljárás eltérő eredményre vezethetett volna. A felperes vállalkozás nem akkor támasztja alá, hogy az ilyen jogsértésre sor került, ha azt bizonyítja, hogy a Bizottság határozatának tartalma más lett volna, hanem akkor, ha megfélelően bizonyítja, hogy az eljárási szabálytalanság hiányában jobban biztosíthatta volna védelmét például azért, mert olyan dokumentumokat használhatott volna fel a védelmére, amelyekbe a közigazgatási eljárás során megtagadták tőle a betekintést (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-194/99. P. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-10821. o.] 31. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint C-407/08. P. sz., Knauf Gips kontra Bizottság ügyben 2010. július 1-jén hozott ítéletének [EBHT 2010., I-6375. o.] 28. pontját; lásd továbbá analógia útján a Bíróság C-141/08. P. sz., Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware kontra Tanács ügyben 2009. október 1-jén hozott ítéletének [EBHT 2009., I-9147. o.] 94. pontját).
- 111 Közelebbről az iratbetekintési jogot illetően az állandó ítélkezési gyakorlat elismerte, hogy abban az esetben, ha megtagadták a betekintést valamely dokumentumba, elegendő, ha a vállalkozás bizonyítja, hogy e dokumentumot fel tudta volna használni a védelméhez (lásd a Bíróság C-109/10. P. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 2011. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2011., I-10329. o.] 57. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint Kokott főtanácsnok ezen ügyre vonatkozó indítványának [EBHT 2011., I-10329. o.] 171. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot; a fenti 71. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 74. és 75. pontja, a fenti 110. pontban hivatkozott Knauf Gips kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 23. pontja, valamint a fenti 108. pontban hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra

Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítélet 318. és 324. pontja). E vállalkozásnak nem kell azt bizonyítania, hogy e szabálytalanság a hátrányára befolyásolta az eljárás lefolyását és a Bizottság határozatának tartalmát, hanem csupán azt, hogy az befolyásolhatta az eljárás lefolyását és a Bizottság határozatának tartalmát (lásd ebben az értelemben Kokott főtanácsnok fent hivatkozott Solvay kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványának [2011. október 25-én hozott ítélet] 179. és 181. pontját, valamint a Bíróság C-51/92. P. sz., Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 1999., I-4235. o.] 81. pontját, C-199/99. P. sz., Corus UK kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-11177. o.] 128. pontját, a fenti 108. pontban hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítéletének 318. pontját, és a fenti 71. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítéletének 74. pontját). Dokumentumok hozzáférhetővé tételének hiánya esetén az érintett vállalkozásnak tehát nem kell bizonyítania, hogy a közigazgatási eljárás a dokumentumok hozzáférhetővé tétele esetén más eredményre vezetett volna, hanem elegendő, ha bizonyítja annak – bármilyen csekély – esélyét, hogy a közigazgatási eljárásban hozzáférhetővé nem tett dokumentumok hasznosak lehettek volna a védelméhez (lásd Kokott főtanácsnok fent hivatkozott Solvay kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványának [2011. október 25-én hozott ítélet] 181. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a fenti 71. pontban hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 131. pontját).

2. A védelemhez való jognak a milánói találkozót követő kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokkal összefüggésben való állítólagos megsértéséről

- 112 A jelen ügyben a felperesek lényegében úgy érvelnek, hogy a Bizottság a megtámadott határozatot a kifogásközlésben nem említett iratokra, különösen a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokra alapozta, ami a védelemhez való jog megsértésének minősül.
- 113 E tekintetben a fenti 20–22., 76. és 86–88. pontból kitűnik (lásd továbbá a megtámadott határozat (239) preambulumbekzdését), hogy a Bizottság a megtámadott határozatban valóban e dokumentumokra támaszkodott a kartell fennállásának, valamint végrehajtásának bizonyítása érdekében, hogy ebből vonjon le következtetéseket a jogsértés súlyának értékelése és a felperesekkel szemben kiszabandó bírság összegének meghatározása keretében.
- 114 Ennélfogva először is össze kell hasonlítani a kifogásközlés és a megtámadott határozat tartalmát.
- 115 A kifogásközlésben a Bizottság megállapította, hogy a kartell tagjai között kapcsolatfelvételekre került sor 1997-től kezdve (a (76) és az azt követő bekezdések), és megemlítt egy 1999. július 29-én Görögországban tartott találkozót (a (85) és az azt követő bekezdések), valamint „későbbi kapcsolatfelvételeket” (a (92) és az azt követő bekezdések) és a milánói találkozót (a (103) és az azt követő bekezdések). A kifogásközlés a kartell végrehajtásával összefüggő tények leírásakor utal a kartell tagjai közötti kapcsolatfelvételekre, többek között a milánói találkozót követő kapcsolatokra. A Bizottság úgy vélte, hogy „a milánói találkozót [követően] a megkötött megállapodásban részes társaságok kétoldalú kapcsolatok révén továbbra is információkat cseréltek az alumínium-fluorid-piacra vonatkozóan” (a (117) bekezdés). E tekintetben a Bizottság kifejezetten megemlíti a 2000. október 25-i kapcsolatfelvételeket, a 2001 során megvalósult kapcsolatfelvételeket, egy 2002. február 17-től 21-ig tartó konferenciát, egy másik, 2003. március 6-án San Diegóban, Kaliforniában (Egyesült Államok) tartott konferenciát, valamint 2004 januárjában és 2005. január 21-én megvalósult kapcsolatfelvételeket (a (118)–(123) bekezdés). Ezenkívül a Bizottság jelezte, hogy a kartellt végrehajtották, amely tény a jogsértés súlyának értékelésekor figyelembe fogja venni (a (227) bekezdés).

- 116 A jogsértés időtartamát illetően a Bizottság a kifogásközlésben megállapította, hogy a jogsértés a sousse-i (Tunézia) találkozó időpontjában, 1997. június 30-án kezdődött, az 1999. július 29-én Görögországban tartott találkozót követően intenzitása erősödött, „mikor is végleges megállapodást kötöttek a 2000-es értékesítési árak emeléséről, és a megállapodás hatályba lépett”, és 2000. július 12-én Milánóban hasonló megállapodást kötöttek a 2001-es értékesítési árakra vonatkozóan. A Bizottság ez alapján megállapította, hogy a jogsértés a Fluorsid, az ICF és az IQM esetében „legalább 2001. december 31-ig” tartott, mivel e megállapodás végrehajtási időszakának vége azon időszak végének felel meg, amikor a megállapodás által érintett értékesítéseket eszközölték (a (216) bekezdés).
- 117 A megtámadott határozat (155) és (156) preambulumbekkezdésében a Bizottság „a 2000 őszen felvett kétoldalú kapcsolatokra”, különösen a 2000. október 25-i, valamint november 8-i és 9-i kapcsolatokra hivatkozik. E kapcsolatfelvételek bizonyítják, hogy figyelemmel kísérték a milánói találkozón kötött megállapodást annak végrehajtása érdekében. A megtámadott határozat (239) preambulumbekkezdésében a Bizottság a kartell végrehajtását illetően újból a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokra hivatkozik a bírság alapösszegének megállapítása keretében. A Bizottság e pontban jelzi, hogy a figyelembe veendő eladások értéke arányának meghatározásakor figyelembe vette a kartell végrehajtásának mértékét, és többek között a megtámadott határozat (154)–(156) preambulumbekkezdésére utal.
- 118 A jogsértés időtartamát illetően a Bizottság a megtámadott határozatban megállapítja, hogy a kartell legalább a 2000. július 12-től 2000. december 31-ig tartó időszakban fennállt (a megtámadott határozat (241) és (147) preambulumbekkezdése). A megtámadott határozat (146) preambulumbekkezdése szerint „a szállítási szerződésekre vonatkozó tárgyalásokat előre folytatják le egy minden naptári év második felében kezdődő, és ugyanezen naptári év végén vagy a következő naptári év első öt hónapjában befejeződő időszakban”. A Bizottság így megállapította, hogy az alumínium-fluorid-ágazatban szokásos gyakorlatnak megfelelően előre határozzák meg a következő üzleti évre vonatkozó árakat.
- 119 Végül ki kell emelni, hogy a megtámadott határozatnak a jogsértés időtartamára vonatkozó része nem említi a milánói találkozót követő kapcsolatokra, többek között a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokat.
- 120 Így, még ha a kifogásközlés meg is jelölt a milánói találkozót követő kapcsolatokra vonatkozó, a fenti 115. pontban említett dokumentumokat, meg kell állapítani, hogy a kifogásközlés nem említi kifejezetten a 2000. november 8-i és 9-i kétoldalú kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokat, amelyekre pedig a Bizottság a megtámadott határozatban támaszkodott.
- 121 A Bizottság aktája azonban tartalmazta ezen, a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokat, és a Bizottság azokat közölte a közigazgatási eljárásban részt vevő felekkel, tehát a felperesekkel a kifogásközlés megküldésekor, hogy azok gyakorolhassák védelemhez való jogukat és iratbetekintési jogukat. Ezenkívül nem vitatott, hogy egyrészt a felperesek korlátlanul betekintheztek az iratokba, ideértve a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokat is, másrészt pedig a kifogásközlés noha általánosan, de kifejezetten megemlítette a milánói találkozót követő kapcsolatokat.
- 122 Mind a kifogásközlésben nem említett 2000. november 8-i és 9-i kétoldalú kapcsolatok, mind pedig az ott kifejezetten említett kapcsolatok arra utalnak, hogy a felperesek a milánói találkozót követően részt vettek a kartellben és annak végrehajtásában. Márpedig e tekintetben elegendő volt, hogy a Bizottság a kifogásközlésben az egységes és folyamatos jogsértésre, valamint a jogsértés végrehajtására vonatkozó értékelését különböző körülményekre, többek között a milánói találkozóra, továbbá az azt követő két- és többoldalú kapcsolatokra, különösen egy 2000. október 25-én, tehát 2000 őszen megvalósult kapcsolatfelvételre alapozta. A kifogásközlésben kifejtett bizonyítékok ugyanis már önmagukban elegendőek voltak ahhoz, hogy a felpereseket figyelmeztessék arra, hogy a Bizottság azokat terhelő bizonyítékként felhasználhatja velük szemben. A kifogásközlésben említett, a milánói találkozót követő kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokra tekintettel a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra

vonatkozó dokumentumok tehát nem voltak nélkülözhetetlen elemek a folyamatos jogsértés és annak végrehajtása bizonyításához. Így a megtámadott határozat (156) preambulumbekzdésében és különösen a 128. lábjegyzetben a Bizottság a 2000. október 25-i kapcsolatfelvételt is utal, amelyet már megemlített a kifogásközlés (118) bekezdése. Ennélfogva a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumok önmagukban nem voltak döntőek azon eredmény szempontjából, amelyre a Bizottság a megtámadott határozatban jutott, mivel a kifogásközlés más bizonyítékok alapján már megállapította a folyamatos jogsértést és annak 2000. december 31. után is folytatódó végrehajtását.

123 Egyébiránt emlékeztetni kell a fenti 110. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatra, amely szerint a védelemhez való jog csak akkor sérül, ha fennáll a lehetőség, hogy az elkövetett eljárási szabálytalanság hiányában, amely szabálytalanság a jelen ügyben abban áll, hogy a kifogásközlés nem hivatkozik kifejezetten a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokra, a közigazgatási eljárás eltérő eredményre vezethetett volna.

124 Márpedig meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben erről nincs szó.

125 Amint ugyanis a fenti 121. pontban megállapításra került, a felperesek a kifogásközléssel együtt betekintheztek a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokba, anélkül azonban, hogy azok alapján bármilyen mentő bizonyítékra hivatkoztak volna a közigazgatási eljárás vagy a bírósági eljárás folyamán. Ezen túlmenően a közigazgatási eljárás szakaszában a felperesek még arról is lemondtak, hogy állást foglaljanak a milánói találkozót követő kapcsolatokról, amelyeket a kifogásközlés kifejezetten megemlített (a kifogásközlés (117)–(123) bekezdése). Ugyanígy a bírósági eljárás során a felperesek nem fejtették ki, és nem is támasztották alá azt, hogy az említett dokumentumok kifogásközlésben való kifejezett említésének hiánya miatt sértette védelmük hatékonyságát a közigazgatási eljárásban, és hogyan tudtak volna hatékonyabban védekezni, ha a Bizottság ez alkalommal kifejezetten tájékoztatta volna őket arról, hogy a megtámadott határozatban terhelő bizonyítékként kívánja felhasználni a 2000. november 8-i és 9-i dokumentumokat arra vonatkozóan, hogy részt vettek a jogsértésben és annak végrehajtásában. Ellenkezőleg, figyelemmel e dokumentumok tartalmára, valamint azon tényre, hogy a felpereseknek azokról teljes mértékben tudomásuk volt, mivel ők maguk voltak e dokumentumok szerzői, amely dokumentumok saját belső körükből származtak, meg kell állapítani, hogy a felperesek nem bizonyították, hogy e dokumentumok alapján mentő bizonyítékokra tudtak volna hivatkozni a versenyellenes megállapodás fennállását és későbbi végrehajtását illetően. E tekintetben ki kell fejteni, hogy a Bizottság – a bíróság összegének kiszámításakor a jogsértés súlyának értékelése keretében – nem vette figyelembe a jogsértés piacra gyakorolt hatásait. Ennélfogva a felperesek nem tudták bizonyítani, hogy azon tény, hogy a Bizottság a kifogásközlésben nem tájékoztatta őket arról, hogy a szóban forgó dokumentumokat terhelő bizonyítékként kívánja felhasználni, befolyásolta volna védelmük hatékonyságát, és ennélfogva azon eredményt, amelyre a Bizottság a megtámadott határozatban jutott (lásd ebben az értelemben analógia útján a fenti 75. pontban hivatkozott Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1991. december 17-én hozott ítélet 56. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, amely ítéletet helybenhagyta a fenti 111. pontban hivatkozott Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítélet 80. pontja).

126 Mindenesetre a felperesek nem hivatkozhatnak arra, hogy e mulasztás megakadályozhatta őket abban, hogy hatékonyan védekezzenek azon kifogással szemben, amely szerint a jogsértés 2001. december 31-ig tartott. A Bizottság ugyanis sem a kifogásközlésben, sem pedig a megtámadott határozatban nem alapította a jogsértés időtartamát a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra. E tekintetben a megtámadott határozat nem tér el a kifogásközléstől, amely a felpereseket illetően a milánói találkozót követően is folytatódó, azaz 2001. december 31-ig tartó időtartamot állapította meg. Ennélfogva a felperesek tökéletesen felismerhették a milánói találkozót követő kapcsolatokra vonatkozóan a kifogásközlésben és a megtámadott határozatban foglalt bizonyítékok relevanciáját a jogsértés időtartamának meghatározása tekintetében, amelyre a Bizottság lényegében az alumínium-fluorid-ágazatban szokásos gyakorlatból következtetett, amely szerint a következő üzleti évre előre meghatározzák az árakat. E gyakorlatra figyelemmel a Bizottság már a kifogásközlésben

kifejezetten megemlített bizonyítékok alapján megalapozottan vélte úgy, hogy az érintett, 2001. december 31-ig tartó félév teljes egészében beleesik a jogsértés időtartamába. E tekintetben nincs jelentősége annak, hogy a megtámadott határozat kiegészítésként hivatkozik a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokra.

- 127 Ezenkívül ki kell fejteni, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban megállapított időtartam a jogsértés minimális időtartama, mivel a kevesebb mint féléves időszakokat félévnek számítják, és a bírság alapösszegére alkalmazandó szorzótényező mindkét esetben csak 0,5. Így, még ha feltételezzük is, hogy a jogsértés időtartama kizárólag a milánói találkozóra korlátozódott, figyelmen kívül hagyva az ott kötött megállapodás hatásait és az e találkozót követő kapcsolatokat, a bírság meghatározásakor az időtartam szorzótényezője ugyanaz lett volna.
- 128 A Törvényszék ez alapján megállapítja, hogy a 2000. november 8-i és 9-i kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokkal összefüggésben nem sérült a felperesek védelemhez való joga, és e kifogást el kell utasítani.
- a) A védelemhez való jognak a jogsértés „időkeretével” kapcsolatban való állítólagos megsértéséről
- 129 A védelemhez való jognak a jogsértés időtartamával összefüggésben való állítólagos megsértését illetően meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozatban megállapított, a 2000. július 12-től 2001. december 31-ig tartó időszakot kitevő időtartam rövidebb, mint a kifogásközlésben megállapított, az 1997. június 30-tól 2001. december 31-ig tartó időszakot kitevő időtartam. Kétségtelen, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban hivatkozott bizonyos arra utaló elemekre, hogy az alumínium-fluorid-iparban a 2000. július 12-i milánói találkozót megelőzően voltak bizonyos összejátszásra irányuló magatartások, úgy vélte azonban, hogy e korábbi időszakra vonatkozóan nincs döntő bizonyíték (a megtámadott határozat (73) preambulumbekzdése). Így a rendelkezésre álló bizonyítékok bizonyító erejére tekintettel a Bizottság végül is csökkentette a jogsértés időtartamát, jelezve, hogy a kartellre vonatkozóan csak 2000. július 12-től rendelkezik meggyőző bizonyítékokkal (a megtámadott határozat (73)–(76) és (144) preambulumbekzdése).
- 130 E körülmények között kizárólag azon tény, hogy a Bizottság a kifogásközlésben ideiglenesen még úgy vélte, hogy a kartell a sousse-i találkozó időpontjában, 1997. június 30-án kezdődött, és az 1999. július 29-én Görögországban tartott találkozót követően intenzitása erősödött (a kifogásközlés (216) bekezdése), nem releváns, és nem befolyásolhatta sem a felperesek érdekeit, sem pedig védelemhez való jogukat, akikkel szemben a megtámadott határozatban a kifogásolt jogsértés időtartamát illetően végül kevésbé súlyos kifogást emeltek (lásd ebben az értelemben a fenti 73. pontban hivatkozott JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 435. pontját). Ezenkívül a felperesek állításával ellentétben ezen, a Bizottság által megállapított jogsértés „időkeretében” megmutatkozó különbség nem befolyásolhatta a folyamatos jogsértés jellegét, ahogyan azt mind a kifogásközlés, mind pedig a megtámadott határozat megállapította. Végül meg kell állapítani, hogy a felpereseknek lehetőségük volt arra, hogy hatékonyan kifejtsek észrevételeiket a kifogásközléssel kapcsolatban, és pedig az arra vonatkozó megállapításokkal kapcsolatban is, hogy a jogsértés hosszabb ideig tartott, mint amit végül a megtámadott határozat megállapított, amelyben a Bizottság elfogadható módon részben elállt az egyik kifogástól a felperesek javára (lásd ebben az értelemben analógia útján a fenti 109. pontban hivatkozott Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 115. pontját).
- 131 El kell tehát utasítani a védelemhez való jognak a Bizottság által megállapított jogsértés időtartamával összefüggésben való megsértésére alapított kifogást.

b) A védelemhez való jognak a Fluorsidnak a bírság összegének csökkentése iránti kérelmével összefüggésben való állítólagos megsértéséről, valamint az indokolási kötelezettség állítólagos megsértéséről

- 132 A Fluorsid védelemhez való jogának a bírság összegének csökkentése iránti kérelmével összefüggésben való állítólagos megsértését illetően először is meg kell jegyezni, hogy a Fluorsid nem magát a megtámadott határozatot vitatja az engedékenységi közlemény rá történő alkalmazását illetően, hanem azt kifogásolja, hogy a bírságcsökkentés iránti kérelmét a kifogásközlés nem említette meg, amely meg nem támadható előkészítő intézkedésnek minősül. A Törvényszék e tekintetben ugyanis emlékeztet arra, hogy – amint az állandó ítélkezési gyakorlat megállapította – az EK 230. cikk értelmében vett megsemmisítés iránti kereset tárgyát képezhető aktusnak azon intézkedések minősülnek, amelyek a felperes jogi helyzetének jelentős megváltoztatásával a felperes érdekeit érintő kötelező joghatásokat váltanak ki (a Bíróság 516/06. P. sz., Bizottság kontra Ferriere Nord ügyben 2007. december 6-án hozott ítéletének [EBHT 2007., I-10685. o.] 27. pontja). Ezenkívül, ha olyan jogi aktusokról vagy határozatokról van szó, amelyek kidolgozása több szakaszban történik, főszabály szerint csak azok az intézkedések minősülnek megtámadható aktusnak, amelyek az eljárás végén véglegesen meghatározzák az intézmény álláspontját, kivéve az olyan közbenső intézkedéseket, amelyeknek célja a végleges határozat előkészítése (a Bíróság 60/81. sz., IBM kontra Bizottság ügyben 1981. november 11-én hozott ítéletének [EBHT 1981., 2639. o.] 9. és 10. pontja, valamint a fent hivatkozott Bizottság kontra Ferriere Nord ügyben hozott ítéletének 27–33. pontja).
- 133 Amennyiben a jelen kifogást úgy kellene értelmezni, hogy az magára a megtámadott határozatnak a jogellenességére hivatkozik, meg kell jegyezni, hogy noha a tisztán előkészítő jellegű intézkedések mint olyanok nem képezhetik megsemmisítés iránti kereset tárgyát, esetleges jogellenességükre a végleges jogi aktus ellen benyújtott kereset alátámasztásaként lehet hivatkozni, amely intézkedések a végleges jogi aktus előkészítő szakaszának minősülnek (lásd a fenti 132. pontban hivatkozott IBM kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 12. pontját), amely végleges jogi aktust a jelen ügyben a megtámadott határozat jelenti. Ennélfogva a Törvényszék feladata annak megvizsgálása, hogy a közigazgatási eljárásban elkövettek-e jogellenességeket, és hogy azok érintik-e a Bizottság által a közigazgatási eljárás végén hozott határozat jogszerűségét (a fenti 132. pontban hivatkozott IBM kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 24. pontja).
- 134 A 2002. évi engedékenységi közleményből kitűnik, hogy az e közleményben előírt engedékenységi politika keretében valamely vállalkozás bírság alóli mentesítésére vagy bírságának csökkentésére vonatkozó eljárás különböző elkülönülő szakaszokból áll. A Bizottság csupán az utolsó szakaszban – vagyis a közigazgatási eljárás végén, a végleges határozat elfogadásakor – dönt arról, hogy e határozatban nyújt-e bírságmentességet, illetve bírságcsökkentést, vagy sem. A 2002. évi engedékenységi közlemény által bevezetett rendszerből így kitűnik, hogy a végleges határozat meghozatala előtt a bírságmentességet vagy a bírság összegének csökkentését kérő vállalkozás nem részesül tényleges bírságmentességben vagy a bírság összegének csökkentésében, hanem csupán olyan eljárásjogi jogállást élvez, amely a közigazgatási eljárás végén bírságmentességgé vagy a bírság összegének csökkentésévé válhat, amennyiben az előírt feltételek teljesülnek (lásd ebben az értelemben analógia útján a Törvényszék T-12/06. sz., Deltafina kontra Bizottság ügyben 2011. szeptember 9-én hozott ítéletének [EBHT 2011., II-5639. o.] 118. pontját).
- 135 A 2002. évi engedékenységi közlemény 26. pontja kimondja, hogy amennyiben a Bizottság arra az előzetes következtetésre jut, hogy a vállalkozás által benyújtott bizonyítékok hozzáadott érték képviselnek, legkésőbb azon a napon, amikor a kifogásközlést megküldi, írásban értesíti a vállalkozást arról a szándékáról, hogy a bírság összegét csökkenteni kívánja. Ez azt is jelenti, hogy amikor a Bizottságnak nem áll szándékában az engedékenység iránti kérelemnek helyt adni, egyáltalán nem köteles arra, hogy erről az érintett vállalkozást a kifogásközlés szakaszában tájékoztassa. A 2002. évi engedékenységi közlemény 27. pontja pedig kimondja, hogy a Bizottság a közigazgatási eljárás végén hozott határozatban értékeli minden olyan vállalkozásnak a végleges helyzetét, amely kérte a bírság

összegének csökkentését. A Bizottságnak tehát csak az előtte folyó közigazgatási eljárás végén hozott végleges határozatban kell határoznia a hozzá benyújtott engedékenységi iránti kérelmekről, ahogyan a Bizottság a jelen ügyben is tette.

- 136 Ebből következik, hogy a Bizottságnak a kifogásközlés szakaszában nem kellett állást foglalnia a Fluorsid engedékenységi iránti kérelméről. Következésképpen a Bizottság nem sértette meg a Fluorsid védelemhez való jogát, és e tekintetben nem sértette meg az indokolási kötelezettségét sem, mivel e szakaszban nem volt köteles állást foglalni a Fluorsid engedékenységi iránti kérelmével kapcsolatban. Még inkább érvényes ez arra, hogy a Bizottság a kifogásközlésben nem foglalt állást a Fluorsid bírságcsökkentés iránti kérelmével kapcsolatban.
- 137 A Fluorsid védelemhez való jogának az engedékenységi iránti kérelmével, illetve a bírság összegének csökkentése iránti kérelmével összefüggésben való megsértésére alapított kifogást tehát el kell utasítani.

D – Az 1/2003 rendelet bírságösszeg kiszámítására vonatkozó 23. cikkének és a 2006. évi iránymutatás 18. pontjának megsértésére alapított, harmadik jogalapról

1. Előzetes észrevételek

- 138 Először is meg kell jegyezni, hogy a jelen ügyben a 2006. évi iránymutatás alkalmazásának egyik esetéről van szó.
- 139 A felperesek – elismerve, hogy „a Bizottság értékelése a piac meghatározását illetően [...] érdemben nem vitatható” – lényegében az indokolási kötelezettség megsértésére és a megtámadott határozatot érvénytelenné tevő ellentmondásokra hivatkoznak az említett piac számszerűsítését és földrajzi kiterjedését illetően, különösen, mivel a Bizottság kizárta értékeléséből Kínát és Oroszországot, miközben a jogsértés érintette ezen országokat. Ezenkívül a felperesek azt kifogásolják, hogy a Bizottság az EGT alumínium-fluorid-piacán eszközölt eladások értékének becslésekor a Fluorsid által 2008 áprilisában szolgáltatott számadatokat vette figyelembe az utóbbi által 2008 májusában szolgáltatott számadatok helyett. Így a bírságösszeg kiszámításának a 2006. évi iránymutatás 18. pontja értelmében meghatározott alapja téves.
- 140 A Bizottság a jelen jogalap elutasítását kéri.
- 141 E jogalap lényegében a következő három részből áll: először is a piac és a jogsértés földrajzi kiterjedésének téves értékelése, másodszer a piac és az eladások értékének téves meghatározása, harmadszor pedig a bírság mértékének téves meghatározása.
- 142 E tekintetben emlékeztetni kell a bírságok összegének meghatározására vonatkozó általános elvekre.
- 143 Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése értelmében az EK 81. cikk (1) bekezdésének megsértése miatt kiszabandó bírság összegének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát és időtartamát.
- 144 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a versenyjogi jogsértések súlyát számos tényező függvényében kell értékelni, mint például az ügy sajátos körülményei, háttere és a bírságok elrettentő hatása, anélkül azonban, hogy létezne a kötelezően figyelembe veendő szempontok kötött vagy kimerítő listája (a Bíróság C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P.–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 241. pontja, a fenti 106. pontban hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság

ügyben hozott ítéletének 54. pontja, valamint C-125/07. P., C-133/07. P., C-135/07. P. és C-137/07. P. sz., Erste Group Bank és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2009. szeptember 24-én hozott ítéletének [EBHT 2009., I-8681. o.] 91. pontja).

- 145 Az ítélkezési gyakorlat elismerte, hogy a bírságok összegének meghatározása érdekében figyelembe kell venni a jogsértések időtartamát, és az összes olyan tényezőt, amely hatással lehet a jogsértések súlyának értékelésére, mint például az egyes vállalkozások magatartása, az összehangolt magatartások létrehozásában játszott szerepük, az e magatartásokból származó előnyük, a méretük és az érintett termékek értéke, valamint az, hogy az ilyen típusú jogsértések milyen kockázatot jelentenek az Európai Unió számára (lásd a Bíróság C-386/10. P. sz., Chalkor kontra Bizottság ügyben 2011. december 8-án hozott ítéletének [EBHT 2011., I-13085. o.] 56. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 146 Az ítélkezési gyakorlat kimondta továbbá, hogy figyelembe kell venni az olyan objektív tényezőket, mint a versenyellenes magatartások tartalma és időtartama, számuk és intenzitásuk, az érintett piac terjedelme és a gazdasági közrendet ért kár. Az elemzésnek figyelembe kell vennie továbbá a felelős vállalkozások viszonylagos jelentőségét és piaci részesedését, valamint az esetleges visszaesést is (lásd a fenti 145. pontban hivatkozott Chalkor kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 57. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 147 E számos tényező miatt a Bizottságnak alaposan meg kell vizsgálnia a jogsértés körülményeit (a fenti 145. pontban hivatkozott Chalkor kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 58. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 148 A Bizottság a versenyszabályok megsértése miatt bírságot megállapító határozatai átláthatóságának és objektív jellegének biztosítása érdekében bírságkiszabási iránymutatást fogadott el (a 2006. évi iránymutatás 3. pontja). Ebben az iránymutatásban a Bizottság megjelöli, milyen címen veszi majd figyelembe a jogsértés adott körülményeit, és megjelöli a bírság összegére tekintettel ezekből levonható következtetéseket (a fenti 145. pontban hivatkozott Chalkor kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 59. pontja).
- 149 Az iránymutatások olyan, a gyakorlatban követendő magatartási szabályt tartalmaznak, amelytől a közigazgatás egyes esetekre nézve nem térhet el anélkül, hogy olyan magyarázatot ne adna erre, amely összeegyeztethető az egyenlő bánásmód elvével, és a Bizottság által a jogsértés vizsgálata során követett módszer, valamint azon kritériumok leírására korlátozódnak, amelyek figyelembevételét a Bizottság saját maga számára előírta a bírság összegének megállapításakor (lásd a fenti 145. pontban hivatkozott Chalkor kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 60. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 150 Az iránymutatás ugyanis olyan jogi norma, amelynek célja – a magasabb szintű jog tiszteletben tartása mellett – azon szempontoknak a pontosítása, amelyeket a Bizottság az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése által a bírságkiszabás tekintetében ráruházott mérlegelési jogkör gyakorlásának keretében alkalmazni szándékozik. Az iránymutatás tehát nem képezi a bírságot kiszabó határozat jogalapját, mivel e határozat az 1/2003 rendeleten alapul, hanem általánosan és elvont módon meghatározza azt a módszert, amelyet a Bizottság a maga számára előírt az e határozatban kiszabott bírságok összegének megállapítása végett, és következképpen garantálja a vállalkozások jogbiztonságát (a fenti 144. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 209–213. pontja, valamint a Törvényszék T-259/02-T-264/02. és T-271/02. sz., Raiffeisen Zentralbank Österreich és társai egyesített ügyekben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-5169. o.] 219. és 223. pontja).
- 151 Így, noha az iránymutatások nem minősülnek olyan jogi szabályoknak, amelyeket a közigazgatásnak mindenképpen be kell tartania, mégis olyan, a gyakorlatban követendő magatartási szabályt tartalmaznak, amelytől a közigazgatás egyes esetekre nézve indokolás nélkül nem térhet el úgy, hogy ne tenné ki magát a jogbiztonság vagy az egyenlő bánásmód elve megsértése kockázatának (a Bíróság fenti 144. pontban hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott

ítéletének 209. és 210. pontja, valamint a C-397/03. P. sz., Archer Daniels Midland és Archer Daniels Midland Ingredients kontra Bizottság ügyben 2006. május 18-án hozott ítéletének [EBHT 2006., I-4429. o.] 91. pontja).

- 152 A jelen ügyben alkalmazandó 2006. évi iránymutatás 5. pontja szerint a Bizottságnak a bírságok összege megállapításának alapjaként azon eladott áruk vagy szolgáltatások értékét kell alapul vennie, amelyekre a jogsértés vonatkozik. A jogsértés időtartamát mint jelentős tényezőt szintén figyelembe kell venni. A jogsértéssel összefüggő eladások értékének és a jogsértés időtartamának a kombinációja a jogsértés gazdasági jelentőségét, valamint a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások egymáshoz viszonyított súlyát tükrözi. A 2006. évi iránymutatás 6. pontja szerint e tényezők jól tükrözik a bírság nagyságrendjét, de nem szolgálhatnak „automatikus számítási módszer” alapjául.
- 153 A 2006. évi iránymutatás 10. és 11. pontja szerint a Bizottság a bírság megállapítása érdekében az egyes vállalkozások vonatkozásában meghatároz egy alapösszeget, amelyet kiigazíthat.
- 154 A 2006. évi iránymutatás 12. és 13. pontja értelmében a bírság alapösszege a vállalkozás által – rendszerint a jogsértésben való részvétele utolsó teljes évében – az EGT-n belül az érintett földrajzi területen eladott, a jogsértés által közvetlenül vagy közvetve érintett áruk és szolgáltatások értékének megfelelően kerül megállapításra. A 2006. évi iránymutatás 15. pontja szerint a Bizottságnak a „rendelkezésre álló legalkalmasabb adatokat” kell felhasználnia.
- 155 A 2006. évi iránymutatás 18. pontja a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben egy jogsértés területi kiterjedése meghaladja az EGT területét (például a világméretű kartellek esetében), a vállalkozás szóban forgó, az EGT-n belül történt eladásai nem feltétlenül tükrözik megfelelő módon az egyes vállalkozások jogsértésben betöltött szerepének súlyát. Főként ilyen lehet például a piac felosztására irányuló világszintű megállapodások esete.

Annak érdekében, hogy ilyen körülmények között tükrözni lehessen az EGT-n belüli összértékesítést, valamint az egyes vállalkozások jogsértésben való részvételének viszonylagos arányát [helyesen: súlyát], a Bizottság megbecsülheti a jogsértés által érintett áruk vagy szolgáltatások eladásainak teljes értékét a releváns földrajzi piac egészére nézve (amely túllépi az EGT határait), majd ezen a piacon meghatározza a jogsértésben részt vevő vállalkozások értékesítésből való részesedését, és az így kapott részesedési arányokat a vállalkozások EGT-n belüli összesített értékesítésére vetítheti. Az eredményt az eladások értékeként fogják felhasználni a bírság alapösszegének megállapításához.”

- 156 A 2006. évi iránymutatás 19. pontja értelmében a bírság alapösszege az eladások értékéhez bizonyos meghatározott mértékben aránylik; az arányszámot a jogsértés súlyának függvényében állapítják meg, és a jogsértés éveinek számával szorozzák meg. A 2006. évi iránymutatás 20. pontja szerint a súlyosságot minden egyes jogsértéstípusnál esetenként állapítják meg, az adott ügy valamennyi releváns körülményének figyelembevételével. A 2006. évi iránymutatás 21. pontja szerint általános szabály szerint az eladások értékének szóban forgó arányát akár 30%-ban is megállapíthatják.
- 157 A fenti megfontolásokra tekintettel kell megvizsgálni a felperesek által felhozott különböző kifogásokat.

2. A jogsértés földrajzi kiterjedéséről és a piac állítólagos hibás meghatározásáról

- 158 A 2006. évi iránymutatás 18. pontjának és a fenti 142–151. pontban említett elveknek megfelelően a Bizottság nem magát az érintett termékpiacot, hanem kizárólag a jogsértés földrajzi kiterjedését köteles meghatározni. E tekintetben a Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy a milánói találkozón a kartell tagjai Európát, Észak-Amerikát, Dél-Amerikát, Ausztráliát és más piacokat, mint

például a török piacot illetően megállapodtak az árakban, az értékesítési mennyiségekben és a piac felosztásában. Így a Bizottság a saját maga számára előírt magatartási szabálynak megfelelően megállapította, hogy a jogsértés az EGT területén túlra is kiterjedt, és világméretű volt.

- 159 A felperesek lényegében úgy vélik, hogy a 2006. évi iránymutatás 18. pontjának alkalmazásában az érintett földrajzi területen eladott, a jogsértés által érintett áruk és szolgáltatások teljes értékének megállapításakor a Bizottság tévesen, valamint elégtelen és ellentmondásos indokolásra támaszkodva hagyta figyelmen kívül az Oroszországra és Kínára vonatkozó számadatokat.
- 160 A megtámadott határozat (33), (51) és (136) preambulumbekzdéséből ugyanis kitűnik, hogy noha a Bizottság megállapította, hogy a kartell világméretű volt, földrajzi kiterjedéséből kizárta egyrészt Kínát, azzal az indokkal, hogy az összejárásra irányuló megállapodások ezen országra nem vonatkoztak, másrészt pedig Oroszországot, azzal az indokkal, hogy „az Oroszországra való hivatkozás nem támaszt[otta] alá ezen országra vonatkozó megállapodások fennállását”.
- 161 Oroszországot illetően a Bizottság a megtámadott határozat (84) preambulumbekzdésének 69. lábjegyzetében jelezte – anélkül hogy ezt a felperesek vitatták volna –, hogy a milánói találkozóról készült beszámolóban kitűnik, hogy Oroszországot csak egyetlen egyszer említették az „Oroszország – Az ICF és az IQM részéről semmilyen érdek” kifejezéssel. Márpedig ezen egyetlen említés nem elegendő annak bizonyításához, hogy a megtámadott határozatban azonosított felek által elkövetett jogsértés földrajzi kiterjedése Oroszországra is kiterjedt. Ennélfogva a Bizottság nem követett el hibát, amikor kizárta Oroszországot a jogsértés földrajzi kiterjedéséből. E megállapítást nem kérdőjelezi meg azon körülmény, hogy az alumínium-fluorid kartell által érintett világpiaca 2000-beni értékének becslésekor a Boliden ezen összeget 329 000 000 euróra becsülte, ideértve az orosz piac értékét is. A piac említett értékének a Bizottság által 340 000 000 euróra való becslése ugyanis figyelembe veszi az ICF számadatait is, amely társaság ezen értéket 400 852 695 euróra becsülte (a megtámadott határozat (33) preambulumbekzdésében szereplő 37. lábjegyzet). Ugyanígy az IFPA 1999. szeptember 13-i montreáli (Kanada) találkozóán készült jegyzőkönyv kivonata csupán azt jelzi, hogy az Oroszországra vonatkozó számadatokat illető bizonytalanság olyan jelentős, hogy érvénytelenné tesz minden, az átfogó számadatokra alapított érvelést.
- 162 Kínát illetően a felperesek kétségtelenül helyesen érvelnek úgy, hogy a milánói találkozóról készült beszámoló hivatkozik „egy kínai árra”. A megtámadott határozat (86) preambulumbekzdése az ajánlatok elosztásának és az ausztrál piacon az alumínium-fluorid-szállítók által tervezett áraknak a bemutatásával összefüggésben ugyanis hivatkozik e beszámolóra, kifejtve, hogy a „[k]ínai árak 2001-ben körülbelül [tonnánként] 750–760 USD fob-nak kellene lennie [tonnánkénti] 10 USD szállítási [költséggel]”, azonban az európai szint magasabb is lehet „az Európából/IQM való szállítás költség[ével], amely szintnek tonnánként] 875 USD-nek kellene lennie”. A Bizottság azonban irataiban hihetően, és anélkül, hogy a felperesek ezt válaszukban meggyőzően vitatták volna, kifejtette, hogy a kínai árra való ezen utalást úgy kell értelmezni, hogy az a kínai exportálók által az ausztrál ügyfeleknek ajánlott árakra, nem pedig a magán a kínai piacon eszközölt értékesítésekre vonatkozik.
- 163 E körülmények között a Bizottság helyesen állapította meg, hogy Kína és Oroszország nem képezte a kartell által lefedett földrajzi területek részét. A Bizottság tehát nem követett el hibát, amikor a 2006. évi iránymutatás 18. pontja alapján a megtámadott határozatban megállapította a piac földrajzi kiterjedését.
- 164 Ennélfogva a harmadik jogalap első részét el kell utasítani.

3. Az EGT alumínium-fluorid-piacának és -eladásainak értékéről

- 165 A megtámadott határozat (33) preambulumbekzdése jelzi, hogy az EGT alumínium-fluorid-piacának értéke a kartell tagjai által a Bizottság 2008. április 11-i és 14-i tájékoztatókérésére válaszul szolgáltatott becsléseken alapul.
- 166 E tájékoztatókérésekre válaszolva a Fluorsid 2008 áprilisában először azt jelezte, hogy e piaci érték 73 195 200 eurót tesz ki, majd 2008. május 16-án azt közölte, hogy az 46 920 000 eurót tesz ki.
- 167 Először is, ami a felperesek azon érvét illeti, miszerint a 2008 májusában szolgáltatott szám adatok relevánsabbak voltak, és arra kellett volna indítaniuk a Bizottságot, hogy a Fluorsid által 2008 áprilisában szolgáltatott szám adatokat e szám adatokkal váltsa fel, meg kell állapítani, hogy a felperesek nem tudtak elég részletes és hihető magyarázattal szolgálni érvük alátámasztására. Érvük annál is kevésbé meggyőző, mivel a Fluorsid által eredetileg szolgáltatott adat, azaz a 73 195 200 euró, igen közel állt az IQM által szolgáltatott adathoz – azaz a 75 000 000 euróhoz – és az ICF által szolgáltatott adathoz – azaz a 82 057 530 euróhoz –, és kizárólag a Boliden közölt sokkal alacsonyabb összeget, azaz 53 000 000 eurót az EGT alumínium-fluorid-piacának értékéül. Márpedig a felperesek nem tudtak hihető magyarázatot adni arra, hogy a Fluorsid által szolgáltatott adatok miért igazodtak *in tempore suspecto* a Boliden által szolgáltatott adatokhoz, és nem támasztották alá megfelelően azon állítást sem, miszerint a 2008 májusában szolgáltatott adatok megbízhatóbbak, mint a 2008 áprilisában szolgáltatott adatok. E tekintetben a felperesek csupán azt jelezték, hogy az e szám adatok közötti eltérés az alumínium-fluorid-fogyasztás EGT-ben való eltérő alakulásával magyarázható, amely tonnánként nem 25 kg-ot tesz ki, amint azt a felperesek a 2008. áprilisi szám adatok meghatározásakor becsülték, hanem tonnánként 16 kg-ot, ami csökkenti az EGT alumínium-fluorid-piacának értékét. Márpedig a felperesek e homályos állítását nem támasztja alá semmilyen bizonyíték. Ennélfogva a felperesek nem bizonyították jogilag megkövetelt módon, hogy a 2008. májusi szám adatok relevánsabbak, mint a 2008. áprilisi szám adatok. E körülmények között a Bizottság helyesen alapíthatta becslését a kartell tagjai által 2008 áprilisában szolgáltatott szám adatok számtani közepére, amelyet kerekített.
- 168 Így, mivel nincs érvényes indoka annak, hogy miért a Fluorsid által 2008 májusában szolgáltatott szám adatokat kellene helyesnek venni, a Bizottság ésszerűen támaszkodhatott a Fluorsid által 2008 áprilisában szolgáltatott szám adatokra mint a 2006. évi iránymutatás 15. pontja értelmében az EGT alumínium-fluorid-piacá értékének becsléséhez rendelkezésre álló legpontosabb szám adatokra.
- 169 Egyébiránt, másodlagosan, a felperesek arra vonatkozó érdekét illetően, hogy vitassák azt, hogy az EGT alumínium-fluorid-piacának értéke nem úgy került figyelembevételre, ahogyan ezen értéket a felperesek 2008 májusában közölték, emlékeztetni kell arra, hogy a 2006. évi iránymutatás 22. pontja szerint annak eldöntésekor, hogy a bírság alapösszegének megállapításakor az adott esetben figyelembe veendő eladások értékének aránya az említett érték 0–30%-ig terjedő sávjának alsó vagy felső részében legyen-e, a Bizottság olyan tényezőket fog figyelembe venni, mint a jogsértés jellege, valamennyi érintett fél összesített piaci részesedése, a jogsértés földrajzi kiterjedése, valamint az, hogy a jogsértés megvalósult-e, vagy sem.
- 170 Valamennyi érintett fél összesített piaci részesedését illetően a Bizottság a megtámadott határozatban először is a megtámadott határozat címzettjei által szolgáltatott szám adatok alapján megállapította, hogy a Boliden „Noralf” részlege által az EGT-ben eszközölt eladások értéke 2000-ben 12 731 118 eurót (a megtámadott határozat (9) preambulumbekzdése), a Fluorsid eladásainak értéke 2 717 735 eurót (a megtámadott határozat (15) preambulumbekzdése), az ICF eladásainak értéke pedig 8 146 129 eurót tett ki (a megtámadott határozat (25) preambulumbekzdése). Az IQM az EGT-ben 2000-ben nem értékesített alumínium-fluoridot (a megtámadott határozat (29) preambulumbekzdése). Így a megtámadott határozat azon címzettjei összesített eladásainak teljes értéke, amelyek az EGT-ben 2000-ben értékesítéseket végeztek, 23 594 982 eurót tett ki.

- 171 Ezt követően a Bizottság az EGT-ben 2000-ben megvalósított alumínium-fluorid-értékesítések teljes értékét 71 600 000 euróban állapította meg, amely a kartell tagjai által közölt számadatok átlaga. A Bizottság ez alapján megállapította, hogy az EGT piacán a megtámadott határozat címzettjeinek összesített piaci részesedése 33% (a megtámadott határozat (33) preambulumbekzdése).
- 172 Végül a bírság alapösszegének az eladások értékének aránya alapján való megállapításakor a Bizottság ezenkívül megjegyezte, hogy figyelembe veszi azon körülményt, hogy a megtámadott határozat címzettjeinek összesített piaci részesedése az EGT-ben 2000-ben nem haladta meg a 35%-ot (a megtámadott határozat (237) preambulumbekzdése).
- 173 A fentiekre figyelemmel meg kell jegyezni, hogy azon tény, hogy a Bizottság nem a 2008. májusi, hanem a 2008. áprilisi számadatokat vette figyelembe, kedvező volt a felperesek számára. A megtámadott határozat címzettjeinek EGT-beli piaci részesedése ugyanis annál kisebb, minél nagyobb a piac teljes értéke, és fordítva. Így a kartell tagjai eladásainak 23 594 982 eurót kitevő összesített értéke az EGT-ben 2000-ben megvalósított alumínium-fluorid-eladások teljes értékének körülbelül 33%-át teszi ki, amely teljes érték a Fluorsid által 2008 áprilisában szolgáltatott információk szerint 71 600 000 eurót tett ki. Ha azonban arra támaszkodnánk, hogy az EGT-ben 2000-ben az alumínium-fluorid-eladások teljes értéke 46 920 000 euró volt, ahogyan azt a Fluorsid 2008 májusában közölte, a piac átlagos értéke 64 244 250 euró lenne, és a címzettek eladásai értékének aránya nagyobb, azaz körülbelül 37% lenne, ami a felperesek számára kevésbé kedvező lett volna.
- 174 Ennélfogva el kell utasítani a felperesek arra alapított kifogását, hogy a bírság alapösszegének kiszámításakor az EGT alumínium-fluorid-piacának értéke nem úgy került figyelembevételre, ahogyan ezen értéket a felperesek 2008 májusában közölték.
- 175 Másodszor az indokolási kötelezettség állítólagos megsértését illetően emlékeztetni kell a Bizottságot terhelő indokolási kötelezettségre vonatkozó, a fenti 100. pontban említett elvekre.
- 176 E tekintetben elegendő megállapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (33) preambulumbekzdésében az EGT alumínium-fluorid-piacának értékére vonatkozó, többek között a Fluorsid által 2008 áprilisában szolgáltatott számadatokra támaszkodva hallgatólagosan megállapította, hogy a Fluorsid által 2008 májusában késedelmesen szolgáltatott számadatok nem megbízhatóak. Mivel az EGT alumínium-fluorid-piaca értékének e becslésekor az IQM és az ICF, valamint kezdetben a felperesek is ugyanolyan nagyságrendű számadatokkal szolgáltak, a felperesek megérthették a Bizottság által a megtámadott határozatban e tekintetben követett megközelítést, ami lehetővé tette számukra, hogy azt bíróság előtt vitassák, a Törvényszék számára pedig, hogy megvizsgálja e határozat érdemének jogszerűségét. E tekintetben a Törvényszék emlékeztet arra, hogy noha az EK 253. cikk értelmében a Bizottság köteles megemlíteni azokat a ténybeli és jogi elemeket, amelyekről a határozat indokolása függ, és azokat a jogi megfontolásokat, amelyek a határozat meghozatalához vezették, e rendelkezés nem követeli meg, hogy minden olyan ténybeli és jogi kérdést megvitasson, amellyel a közigazgatási eljárás során foglalkoztak (a fenti 100. pontban hivatkozott VBVB és VBBB kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 22. pontja, a fenti 100. pontban hivatkozott Belasco és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 55. pontja, valamint a fenti 100. pontban hivatkozott Romana Tabacchi kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 233. pontja). Ez annál is inkább így van akkor, ha – mint a jelen ügyben is – az érintett fél ezen elemeket késedelmesen, sőt *in tempore suspecto* szolgáltatja, és ezen elemek ellentmondanak az általa eredetileg benyújtott elemeknek.
- 177 Ennélfogva az indokolási kötelezettség megsértésére alapított kifogást el kell utasítani.

4. A bírság összegének meghatározásáról

- 178 Amennyiben a felperesek általában a bírság mértéke Bizottság általi meghatározásának jogszerűségét vitatják, először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban helyesen állapította meg kartell fennállását, amelyben a felperesek részt vettek. Egyébiránt a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a milánói találkozón kötött megállapodást 2000 második félévében figyelemmel kísérték, és ennél fogva a kartellt a megtámadott határozat címzettjei, ideértve a felpereseket is, ténylegesen végrehajtották (lásd a fenti 79–101. pontot és a megtámadott határozat (239) preambulumbekzdését).
- 179 Ezt követően ki kell emelni, hogy a 2006. évi iránymutatás 23. pontjának megfelelően a Bizottság helyesen állapíthatta meg azt, hogy a jelen ügyben különösen árrögzítésről szóló horizontális megállapodásban álló jogsértésről van szó, amely jellegénél fogva a legsúlyosabb versenykorlátozások közé tartozik (a megtámadott határozat (236) preambulumbekzdése).
- 180 A Bizottság tehát hiba elkövetése nélkül alkalmazhatta a 2006. évi iránymutatás 25. pontját, amely kimondja, hogy „függetlenül attól, hogy a vállalkozás milyen hosszú időszakon keresztül vett részt a jogsértésben, a Bizottság [...] az alapösszegbe beépít egy olyan összeget, mely az eladások értékének 15 és 25%-a között mozog, annak érdekében, hogy a vállalkozásokat elrettentsék attól, hogy egyáltalán [különösen] árrögzítésről [és] piacfelosztásról [...] szóló horizontális megállapodásokat kössenek”, figyelembe véve különösen olyan, a 2006. évi iránymutatás 22. pontjában említett tényezőket, mint a jogsértés jellege, valamennyi résztvevő összesített piaci részesedése, a jogsértés földrajzi kiterjedése, valamint az, hogy a jogsértés megvalósult-e.
- 181 A Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy a kartell tagjainak összesített piaci részesedése az EGT-ben 2000-ben nem haladta meg a 35%-ot (a megtámadott határozat (237) preambulumbekzdése, amely a (33) preambulumbekzdésre utal), és a jogsértés földrajzi kiterjedése világméretű volt (a megtámadott határozat (238) preambulumbekzdése, amely a (136) preambulumbekzdésre utal). A Bizottság ezenkívül jelezte, hogy kevesebb mint 35%-os piaci részesedést vett figyelembe, amikor 17%-ban állapította meg a felperesek eladásai értékének arányát, amely a kiszabandó bírságok alapösszegének meghatározására szolgált (a megtámadott határozat (240) preambulumbekzdése). Márpedig, mivel a felperesek nem vitatták elég egyértelműen és pontosan a megtámadott határozatban e tekintetben követett megközelítést, meg kell állapítani, hogy a Bizottság nem követett el hibát, amikor a bírság mértékének meghatározása érdekében megállapította e tényezőket.
- 182 Ebből következik, hogy a bírság mértékének téves kiszámítására alapított kifogást el kell utasítani.
- 183 Következésképpen a harmadik jogalapot is el kell utasítani.
- 184 A fentiek összességére tekintettel teljes egészében el kell utasítani a megsemmisítés iránti kérelmeket. Ezenkívül, ami a másodlagosan előterjesztett, a felperesekkel szemben kiszabott bírság összegének megváltoztatása iránti kérelmet illeti, különösen a fenti megfontolásokra figyelemmel a Törvényszéknek korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva nem kell e kérelemnek helyt adnia.
- 185 Ennél fogva a keresetet teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

- 186 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a felperesek pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell őket a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (első tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **A Törvényszék a keresetet elutasítja.**
- 2) **A Törvényszék a Fluorsid SpA-t és a Minmet financing Co.-t kötelezi saját költségeik, valamint az Európai Bizottság részéről felmerült költségek viselésére.**

Azizi

Labucka

Frimodt Nielsen

Kihirdetve Luxembourgban, a 2013. június 18-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei.....	1
I – A tényállás	2
II – A megtámadott határozat	3
A – A megtámadott határozat rendelkező része	3
B – A megtámadott határozat indokolása.....	4
1. Az alumínium-fluorid-ágazatról	4
2. A milánói találkozóról és a kartell végrehajtásáról	4
3. Az EK 81. cikk (1) bekezdésének és az EGT-Megállapodás 53. cikke (1) bekezdésének alkalmazásáról.....	5
4. A jogsértés időtartamáról	5
5. A bírság összegének meghatározásáról	6
6. Az enyhítő körülményekről	6
Eljárás és a felek kérelmei	7
A jogkérdésről.....	8
I – Az elfogadhatóságról.....	8
A – Előzetes észrevétel	8
B – A kereset hatályáról	8

C – A Minmet keresetének elfogadhatóságáról	8
II – Az ügy érdeméről	11
A – A megsemmisítési jogalapok összefoglalása	11
B – Az EK 81. cikk megsértésére alapított, első jogalapról	12
1. Előzetes észrevételek.....	12
2. A megtámadott határozat tartalmának felidézése	14
3. A jogsértés bizonyításáról	15
C – A védelemhez való jog megsértésére alapított, második jogalapról	18
1. Előzetes észrevételek.....	18
2. A védelemhez való jognak a milánói találkozót követő kapcsolatokra vonatkozó dokumentumokkal összefüggésben való állítólagos megsértéséről.....	21
a) A védelemhez való jognak a jogsértés „időkeretével” kapcsolatban való állítólagos megsértéséről	24
b) A védelemhez való jognak a Fluorsidnak a bírság összegének csökkentése iránti kérelmével összefüggésben való állítólagos megsértéséről, valamint az indokolási kötelezettség állítólagos megsértéséről	25
D – Az 1/2003 rendelet bírságösszeg kiszámítására vonatkozó 23. cikkének és a 2006. évi iránymutatás 18. pontjának megsértésére alapított, harmadik jogalapról	26
1. Előzetes észrevételek.....	26
2. A jogsértés földrajzi kiterjedéséről és a piac állítólagos hibás meghatározásáról	28
3. Az EGT alumínium-fluorid-piacának és -eladásainak értékéről	30
4. A bírság összegének meghatározásáról	32
A költségekről.....	32